శ్రీరస్తు.

శ్రీభుజంగశేఖరాయ

ముకుందాయ నమః.

స్వస్తిశ్రీమచ్ఛాలివాహనశకే-౧౮౧౯-హేమలంబి
వత్సరే చంద్రమాడక్షేత్రనూతనపురీనివాసిభి[illegible]సే
తుళశైలాచలప్రథితతార్కికాలంకారిక విద్వద్వరిష్ఠైః
కవికులతిలకైః
శ్రీకాశీపతిశాస్త్రిభిః కృతః.

సరసాలంకారవ్యంగ్యచమత్కారభావగర్భ
లలితపదసందర్భః
ముకుందానందాఖ్యమిశ్రభాణః.

కల్యాణనగర-సిద్ధాంతి-సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిణా
గవశే వైయాకరణ-కృష్ణాచార్యేణ చ
సమ్యక్పరిశోధ్య సచ్ఛాయం పరిష్కృతః

బెంగుళూరు.
సత్రం - కృష్ణశాస్త్రిపుత్ర చంద్రశేఖరశర్మణా
వాగీశ్వరీముద్రాయంత్రే
రసికజనరంజనాయ
ముద్రాపయిత్వా ప్రకటీకృతశ్చ
విజయతేతరామ్.

౧౮౯౭ - సం॥

శ్రీరస్తు.

శ్రీ గురుభ్యో నమః.

శ్రీ మహాగణపతయే నమః.

జయతు గోపీజనవల్లభః.

ముకుందానంద భాణః.

పద్యమ్॥ వందే వందారుమందారమిందుచూడస్యనందనమ్ ।
అమందానందసందోహబంధురంసింధురాననమ్ ॥

ప॥ కంఠాలింగనమంగళం ఘనకుచాభోగోపభోగోత్సవం ।
శ్రోణీసంగమసౌభగంచసతతంమత్త్రేయసీనాంపురః ॥
ప్రాప్తుంకోయమితీర్ష్యయేవయమునాకూలేబలాద్యస్స్వయం
గోపీనామహరద్దుకూలనిచయం కృష్ణస్సపుష్ణాతునః ॥

అపిచ ॥

ప॥ చంద్రేశీఘ్రత్రయత్యలీకనయనం శంభోస్సుధాశీకరై
ర్విష్వగ్వ్యాకులయత్సుసంయుమధనానాంతాదృగం తేషుచ।
లీలాభ్యైపరమైతువంధనరిమాన్విభ్రీన్ప్రీసూనాత్మనః
స్వచ్ఛందరతివల్లభోవిజయతేత్రైలోక్యవీరః స్మరః ॥

నాంద్యంతేసూత్రధారః॥ పురోవలోక్య। సప్రమోదమ్ ॥
అద్యఖలుఫలిత మామూలచూడ మస్మదీయ పురాతనపుణ్యాల తాభిః ॥

యతః- ఇతఏవనూతనపురపరిసరాలంకారభద్రగిరిచూడామణే ర్భగవతశ్శ్చాదేశ్వరస్య వసంతోత్సవ సందర్శనసముత్సుకాస్సామా·

టికాః కల్యాణమంటప మధ్యమధ్యాసతె ॥ తదేనానుపస్సృత్యచిరపరిచి తలాస్యకలావలోకనాయ సవినయమభ్యర్థయే ॥

పరిక్రమ్య॥ సప్రశ్రయ మంజలింబధ్వా

భోభోస్సకలకలాకలాపకోవిదాస్సభాసదః॥ ఏషభరతాచార్యపుత్రః సకలకలాప్రవీణోనిజ విద్యాప్రదర్శనాయసవినయంతత్రభవతాంభవ తామనుగ్రహమాకాంక్షతే ॥

(ఆకాశేకర్ణందత్వా)కింబ్రూథ।సాధుభరతాచార్యపుత్రసాధు ॥ వయ మపిచిరాతరాస్యాపిసరసకవేస్సూక్తిముక్తామణిగ్రథిత మభినవంమిశ్రభా ణమవలోకయితుముత్కంఠితాః - తదద్యతాదృశ మేవకమపిమిశ్రభాణమ భినీయదర్శయితుభవానితి ॥

అనుగృహీతోస్మి ॥ ఆత్మగతమ్। అధునావిరళఃఖలుమిశ్రభాణప్రచా రః - విరళాశ్చతథావిధాఃకవయః - అయంచగరీయాన్ఖలుసామాజికానా మాదేశః - తత్కథమశక్యసంఘటనమాపతితమ్ ।(స్మరణమభినీయ)

అహోవిస్మృతంమయా ప్రణయకలహకుపితగృహిణీమనోవినోదనా సక్తచిత్తేన । విస్మృతమపిసామాజికానుగ్రహేణపునరనతిచిరాభ్యస్త మివతాదృశమేవరూపకంస్మర్యతే ॥ భవతుతావద్గృహిణీమేవాహూయ కథయామి॥ ప్రకాశమ్॥ ఆర్యేఇతస్తావత్ ॥ ప్రవిశ్యనటీ ॥ అంఅఏసహీ కోణిఓఓ ॥ అణవేదుఅంఓ ॥ ఛాయా ॥ ఆర్యఏషాస్మికోనియోగః ॥ ఆజ్ఞాపయత్వార్యః ॥

సూత్ర ॥ ఆర్యే అపినామజానాసి

ప॥ వంశోత్రాస్తిసుపర్వధూర్వహమహాధర్మోదయోదారభూః
జ్యోతిర్మండలమండనేన మహితః కౌండిన్యకందేనయః ॥
జాతేనాయ్యలసోమయాజిమణినాయత్రస్ఫురన్నాయకం
నంద్యాలాభిధమగ్రహార మకృత శ్రీవీరభద్రోన్నపః ॥

నటీ॥ కిణజాణాసి।జత్థఖుఅవదిణ్ణా విణ్ణాణణిహిఓ మహంతోసో తిఅ ఎంవవుంవెహీఅఇహి పసంసిదా సహంససో సుణీఅది ॥ ఛాయా। కింనజానాసి।యత్రఖలు అవతీర్ణా విజ్ఞాననిధయోమహాన్తశ్శ్రోత్రియా ఏవం పూర్వైః కవిభిః ప్రశంసితా స్సహస్రశశ్శ్రూయన్తే।

తథాహి॥ సంస్కృతమాశ్రిత్య॥

ప॥ దిగ్దంతిష్వివదివ్యకుంజరపతిర్భిత్తిర్ధురంవైబుధీం
విద్వద్దంతిషుసిద్ధశ్రుతోవిజయతే వేదాంతిదంతీశ్వరః
జిత్వాయేనకువాదదుర్మదలుఠద్దుర్వాది (ర) కంఠీరవం
నిష్ఠ్యూతం కరిణాసదాహరివరస్రాప్తంయశః ప్రాయశః॥

కించ

ప॥ శేషస్యోక్తివశంవదం విదధతా శ్రీరంగనాథ త్వయా
సారంసన్మతిమందరేణనితరాంనిర్మథ్య సారస్వతమ్।
ఉన్నీతంకవితామృతం సుకృతిభిర్నవ్యం నిషేవ్యంచయ
త్తత్తేషాంజిత విద్విషాంసుమనసాంరోచేతనోచేతసే॥

అపిచ॥

ప॥ సమస్తవిబుధేషుకస్తవసమోస్తియల్లోద్వరిక్
యతోజితవతేబలాత్సదసికామదేవంగవా॥
శివామివశివాయతేనవవిధాంవిదేశాభిధాం
త్రిలోకవిజయోత్సలం తిరుమలక్షమాభృద్వరః॥

అన్యచ్చ॥ సూత్రధారః॥అలమలమతివిస్తరేణ॥ సంతిసహస్రశోస్మాకమనవద్యానిపద్యాని॥కింతతః।యఃకిలానంతరశ్లోకోపశ్లోకితచరితోయల్లనీక్షితోనామ-తత్పౌత్రస్యాశ్లో॥ఉమాపతిసుధీసూనోః కాశీపతికవేఃకృతిః ముకుందానంద నామాయం మిశ్రభాణఃప్రయుజ్యతే॥

తదత్రసంగీతకమనుతిష్ఠతుభవతీ ॥ నటీ ॥

ప॥ పంకవిదచూదలదిఅ కోఇల తరుణోరమేఇరమణింజ ॥
ఉంఝుంతిరోవిముహాణంత కాఅలికం కూరణిఙసణసుణిఅ ॥
ఛాయా ॥పల్లవితచూతలతికాంకోకిలతరుణోరమ.ణతి రమణీయః ।
ఉత్కున్నపిముహానాంతఙంకాకకులక్రూరనిస్వనంశ్రుత్వా॥సూత్రధారః॥
సశిరఃకంపమ్॥ అహోసంగీతమాధుర్యమ్ ॥

నేపథ్యే॥

ప॥ ప్రాప్యప్రబోధ మధునారటతీవనాథో (హాహా
హాతా) హావంచితాస్మివిధినేతివినింద్యదైవమ్ ॥
నిశ్వస్యమతల్లిరధృతం నిజమంబరాంత
మాకృష్యహాంతచలితైవకథంప్రియామే ॥

సూత్రధారః॥ శ్రుత్వా నేపథ్యాభిముఖమవలోక్య ॥ అయంకిలమం జరీ వియుక్తస్య మందారసదనోద్యానగతస్యభుజంగశేఖరస్యభగవతో ముకుందస్య భూమికామాదాయ ఇతఏవాభివర్తతే మేమాతులపుత్రోమధుకరః - తదావామప్యనంతరకరణీయాయ సజ్జీభవావః॥

ఇతినిష్క్రాంతౌ ॥ ప్రస్తావనా ॥

తతఃప్రవిశతి యథానిర్దిష్టోభుజంగశేఖరోముకుందః ॥ప్రాప్యప్రబోధమితిపునఃపఠతి ॥ విమృశ్య॥తదానీమేవాహంతస్యాః ॥

ప॥ స్ఫుటఘనపులకకదంబం
స్పృష్ట్వాకుచకలశయుగళమవిలంబమ్ ॥
మధుమధురాధరబింబం
మదవత్యాః కిమితి మంక్షు నాచుంబమ్ ।

పునర్విమృశ్య। కథమేతావతోఽపి తల్పేఽనవకాశః॥ యతః॥

ప॥ కుంజే కోమలశాద్వలే పదమిహ ద్రాగర్పితం వాఽనవా
కించిచ్చాటువచస్తత్కృతంచవచనంకింవ్యాహృతంవాఽనవా
సాకూతప్రణయంచసామినయనంవ్యాపారితంవాఽనవా
తన్వ్యాహంతతదంతరేవిధివశాత్తస్యాఃప్రబుద్ధఃపతిః ॥

ఇదం పునరభాగధేయేన మయా

ప॥ ఉత్సంగేవినివేశయామిపులకిన్యాఘ్రాయవక్త్రాంబుజం
వక్షోజౌ పరిరభ్య వారిజదృశశ్చుంబామిబింబాధరమ్।
జల్పంత్యాశ్శ్రవణేరహఃకిమపిమేవిశ్లేషయామిచ్ఛలా
స్నీవీమిత్యఫలైర్మనోరథశతైర్నీతానిశాకేవలమ్ ॥

అథవా॥ కింకృతమలమనయావ్యతీతగోచరయా చింతయా।
నిశ్శ్వస్య। అత్రైవోద్యానేపునరస్త్యేషా ॥

ప॥ ఆరుహ్యోరుయుగంప్రసహ్యరభసాదుస్నీయనీవీంప్రియా
కాంచీకింకిణికానినాదచకితా మందోచ్చలన్మధ్యమా ॥
కించిత్కూణితకంధరా రతిపరిశ్రాంతాచ దష్టాధరా
కామంమేపరిపూరయిష్యతినకిం శ్వోవా పరశ్వోఽపివా ॥
క్షణమాత్రంవిచింత్య ॥ అలమనయాప్యనాగతావగాహిన్యా
వాంఛావాహిన్యా॥ కింత్వేతావదాశాసనీయమ్ ॥

ప॥ ఆనీలకుంతలపరిష్కృతమాయతాక్షు
మాపాటలాధరదళాంచితమందహాసమ్ ॥
ఆపీనతుంగకుచ మప్రమితావలగ్న
మంగంపునఃస్ఫురతుమేపునరంగనాయాః ॥

స్మృతిపథినీయ। ఇదమపిదుర్లభం మేమందభాగ్యస్య॥ యతః ॥
ఆకాశే॥ యా॥

ఘాపత్యుః ప్రయాసి సదనం॥ సహ సాహరిణీవ వాగురావలయమ్ ।
సా త్వం ప్రియే మే కథం మే యాస్యసి భూయో వినయనయోరయనమ్ ॥

'సాస్రమ్॥

ప॥ నీలాపాంగతరంగితం తవ కిమప్యాలంబ్య భూయ స్తరా
మేతావత్తు పితం త్వరాయయ మహాంమత్యాస ధైర్యాస్థితః॥
తస్మై త్వ వాద్యకరేత్వయా విసహితో మారస్య నిస్సంశయం
కాంతే కేన్నుకరోమి కో ను శరణం కా వా గతిః కథ్యతామ్ ॥

పున స్తస్యై వేత్యాది పఠతి। నేపథ్యే ॥

ప॥ అయమయ ముదయాద్రేనాతిదూరే వివస్వా
నయమయ మమృతాంశుః పాతకీయాతిచాస్తమ్ ।
ఇయమియ ముపకంఠే త్వద్వియోగా సహాత్వా
న్నివసతి తరుణీ తే కోక శోకం విముంచ ॥

భుజంగ శేఖరః శ్రుతిమభినీయ సహర్షమ్ ॥ నయనయోరస్రమ వమృజ్య ॥ ప్రియావియోగవిక్లబం గృహదీర్ఘికా చక్రవాకం శోకారవముఖరముఖం మందంమందమాశ్వాసయతా మందారేణ మంజరీవియుక్తో హమాశ్వాసిత ఏవాస్మి ॥

హృదయం ప్రతి । హృదయ ధైర్యమాకలయ । ఇయముపశ్రుతిర వశ్యం ప్రియాయాస్సమాగమం ఫలయిష్యతి ॥ ఇతి విచింత్య । అద్యైవా ధ్యవసిత గమనో మాధవో మంజరీధవః । కథమేనామనాదాయ గచ్ఛతి॥ సవిమర్శమ్ ॥

ఉపశ్రుత్యాపత్యురేవ ప్రస్థానం స్వప్రియాయాః పునరిహైవావస్థానం చ సూచితమ్ । అతస్సర్వథా ప్రియాయాస్సమాగమేన భవితవ్యమ్ । పునర్నిశ్శ్వాసమ్ । కథమిద మకృత సుకృతస్య అసంభావనీయ మేవ మమ సంభావనాగోచరయతి ॥

ప॥ ఉత్తాప్యత్యోర్రతిచిరాదపి మన్మథాగ్నేః కీలాకులం
కథంచిదపి సంప్రతి మేళనం నౌ । తత్రాంతరేపశిర
భ్రూత్పునరంతరాయస్సంప్రత్యయశ్శదపిహంత మన్యో
రథోమి ॥

అథవా

ప॥ నిర్యాతి కిం న పతి రేష కుతోపి హేతో ర్ద్రక్ష్యామి తా
కిమహమిందుముఖీం న భూయః ॥ సగద్గదం ॥ హా
హంత కింతు మదనో మమ తావదేవ మమార్గణైక్యం
తతిక్రుతాంతఖవాలతాయీ ॥

కించిద్ధైర్యమవలంబ్య ॥ పంచాపియుగపదేవాయుంమయి ।

ప॥ అశోకపద్మోత్పలచూతమల్లికాశరాననం గోయది
సంజహాతి (తథావిధానేవ తత్సమసంఖ్యాకాన్)
కరాస్యనేత్రాధరహాసమార్గణాన్ తథా ప్రియా
యా అనుసందధామ్యహమ్ ॥

ఇతి తామేవ తామరసలోచనాం మనసా గోచరయన్ కింకరో
మి ప్రియామనుచింతయన్నపి న పారయామి విరహపారావారమ్ ।

యతః । మమ సా ప్రియతమాపి

ప॥ మందస్మితేన మధురాధరపల్లవేన కుంభోన్నమత్కు
చభరేణ కృశోదరేణ । విద్యున్నిభాంగలతయా
చ విచింత్యమానా చేతో ధినోతి విధునోతి చ చంచ
లాక్షీ ॥

కించిద్విస్మిత్వా । అహో దుశ్శీలతా మదీయహృదయస్య య
దిదం తథాపి ॥

ప॥ తత్పాదాంబురుహం తదూరుయుగళం తాదృఙ్ని
తంబస్థలం తన్మధ్యం సగభీరనాభివలయస్తావాను
రోమక్రమః । తద్వక్త్రం తదపాంగముగ్ధవలనం తే

* రత్నాకరయోర్న్పటనమత్ర కథంచిదాసీత్ ॥ ఇతి పాఠాంతరమ్ ॥

నీలనీలాలకాఃస్నాతస్స్వీతితదం గళేమహృదయం
ధావన్న విశ్రామ్యతి ॥

స్వగతమభినీయ ॥ కథమియం ప్రభాతప్రాయా రజనీ సంవృత్తా ॥

ప॥ పురాతనపరిమళప్రకరమేదురా మారుతానవాం
తిముకుళీభవతుర్ణామదగర్భాణీనాళివ ॥ చరంతి
నవసౌరభాః పునరమీ సమీరాంకురాహంసతర్ణమలి
నీవధూముఖసరోజముక్తాఇవ ॥

ప్రతీచీమవలోక్య॥ అయమిహ

ప॥ జరఠఇవమరాళోర్ఘుర్ఘుణరాగైః మాణయూతైః
స్ఖలతిశిశిరభానుఃపశ్చిమాంభోధిపారే ॥

ఊర్ధ్వమవలోక్య అత్రపునః

ప॥ శ్లథగరుతఇవామీతత్రతత్రాంతరిక్షే విరళవిరళ
భాసః కించ తారాలుఠంతి ॥

కించ

ప॥ కళంకదాశోగగనాంబురాశౌ ప్రసార్యచంద్రా
తపతంతుజాలం । లగ్నైదుమీనాకలఘుసంజిఘృ
క్షుశ్చంద్రస్లవస్థశ్చరమాద్రిమేతి ॥

అపిచ

ప॥ నభోవనం నక్తమసావిగాహ్యనక్షత్రసేనాసహిత
శ్శశాంకః । కరాగ్రలగ్నాకతిచిత్ప్రహృత్య
పాంథాన్ప్రభాతేప్రపలాయతేవ్య ॥

అన్యచ్చ

ప॥ ఆలోకైరతిపాటలైరచరమాంవిస్తారయద్భిర్దిశం
నక్షత్రద్యుతిమాక్షిప్య చిరాదాశంక్యసూ
ర్యోదయం । పుంజీభూయభయాదివాంధతమ
సంమత్తద్విరేఫచ్ఛలాస్మిలన్నీలసరోరుహా
[illegible] ॥

తదితో నిష్కుటవనాద్బహిరద్యైవగన్తవ్యం॥ ఇత్యుత్థాయ॥ భ
వనప్రాకారముల్లంఘ్య॥ వీథీం ప్రవిశ్య హర్మ్యావళిం విలోక్య॥

ప॥ వ్యామిశ్రైకైకబాహుప్రవాళిత పృథుకైకైకబా
హూముకాండం దష్టాదష్టాధరోష్ఠం దరశిథిలతను శ్లేష
మనూశ్లిష్యకాంతాః । శశ్వన్నిశ్వాసవేగస్ఫురిత
గురుకుచద్వంద్వసంఘట్టవక్షాః క్రాంతశ్చైతేర
తాంతేసుఖమిహ సుకృతీలీలయా కామిలోకః॥

కించ॥ కాశ్చన పునరిహైవ॥

ప॥ నిశ్శంకం వ్యసనీయసీవివసనం మంజుక్వణన్మేఖలం
క్రీడాందోళనఖిన్నమధ్యలతికం కించిత్ప్రకంపస్త
నం। ఉద్యత్కుండలతాండవం చరుచిరం ప్రక్రన్య
కాంతాః పునః శ్రాంతా వకుసి కామినాం ముకుళిత
ప్రాంతేక్షణం శేరతే॥ అన్యచ్చ॥

ప॥ ఏరాయితే మృగశాబవిలోచనానాం కంఠోది
తాన్యచరమంకలకూజితాని । ఆమ్రేడయద్భి
రథసౌధగతైః కపోతైశ్శంకే గృహీతఘటీసంప్రతి
శివ్యభావః॥

కతిచిత్పదానిగత్వా॥ కోయంకమలాపీడసదనప్రాకారాదవ
తీర్య పర్యాయస్ఖలితచరణః తరుణ ఇత ఏవాభివర్తతే॥ నిపుణం నిరూ
ప్య స్వగతం॥ కోన్యో వసంతకాదస్మన్మిత్రాదీదృశచరిత్రే ప్రగల్భః
ప్రకాశం॥ సఖే వత్స వసంతక్వ చిరాయ శీతలయసి మే నయనే॥
సతాపసగద్గదం॥ కిం బ్రవీషి॥ వయస్య మందమందం జల్పేతి॥ సఖే కుత
స్తే భయమిదం॥ కిం బ్రవీషి కమలాపీడా ఇతి॥ సఖే మాభైషీః॥ ౨॥ హ
స్తే గృహీత్వా॥ తిష్ఠతు కమలాపీడానాం శతం సహస్రమయుతం వా॥

ప॥ జిష్ణుర్వా విష్ణుర్వా స్రష్టా యద్వా లలాటదృష్టి
ర్వా । స్పష్టుం వా ప్రష్టుం వా మత్సఖమీష్టే ఒస్య
[illegible]॥

కతిచిత్పదాన్యతిక్రమ్య ॥ కథమద్యాపి కంపసే ॥ కింబ్రవీషి ॥
ప॥ ఉద్యత్కరాళకరవాళతటిత్కరాళ (శ్లో) గ్రము
ద్భ్రాంతభీమతరశోణితకోణదృష్టిమ్॥ ఉద్దండదండ
ధరదుర్ధరచండిమానముత్ప్రేక్ష్యతంకథయహం
తనకంపతేకః ॥ఇతి॥

సత్యం॥ తథావిధఏవకమలాపీడఃకింతుదూరప్రవాసినస్తస్యాగసంభావితమవలోకనం॥ అథవా॥ స్వప్నవిజృంభితమేతత్ప్రియసఖస్య ॥ కింబ్రవీషి ॥ వయస్యనాయంస్వప్నఇతి - కథంతస్యపునరాగమనం ॥ కింబ్రవీషి తావదనుమాత్రమపిమయావిఖ్యాపనాత్రకథ్యతే ॥ సత్యంసదూరప్రవాసీతి । అహమపితద్దైవదూతీవచనాలంబితవిస్రంభతయాతయా సమమసమశరసమరసంభృతహృదయో యథాపూర్వంతైస్తైర్విలాసైర్విలాసగృహే విద్రుమచరణపర్యంకే శయానోనిశ్శంకంసశామన్నైషం । అయంతుకమలాపీడహతకఃకదాపిఆగత్యప్రచ్ఛన్నఏవనిజకళత్రప్రవృత్తిశోధనాయకుతోఽపినిలీయస్థితఇతినావేదితం । తతోఽసిశాపసానేనిశ్శబ్దమేవతస్మాన్నిశాంతాన్నిర్గతస్తంప్రాంగణగతంఘాతుకమద్రాక్షమితి ॥ వయస్యకష్టం ॥ కథంపునర్వినిస్సారితోఽసి॥ కింబ్రవీషి।సమాంద్రష్ట్వాహంతుం కరధృతకృపాణఃప్రచలితోబహిర్ద్వారంయావత్త్వరితమరుణజ్జాల్మహతకః । అహందైవాత్తావత్కథమపిచలన్నిష్కుటపథాదుదగ్రప్రాకారం లఘుసముల్లంఘ్యగతఇతి ॥ దిష్ట్యాపునరివజాతం వయస్యేన ॥ కింబ్రవీషి । విశేషతఃప్రాణరక్షకంవయస్యముపలభ్యేతి । భవతుతావత్తిష్ఠతిష్ఠ॥

శ్రవణమభినీయ

వయస్యకోఽయంకమలాపీడసదనాంకణేకలకలః । సగద్గదం । కింబ్రవీషి । సఖేనూనంకమలాపీడేన ఖడ్గపాణినామత్ప్రాణవల్లభాకలవాణీవ్యాపాదితా । తతః ప్రతోఽయమమందఃపరిజనాక్రందః॥ అమేకలవాణి।ప్రియేహా - మదర్థంపరిత్యక్తజీవితేమత్ప్రాణవ

ల్లఖేకథంపతివ్యవదేశేనప్రాపీయసామ్పృత్యనాదుర్గశాంసిత్వాసి । అ
థవాకిమితిపతిరుపాలభ్యతే । కింత్వహమేవతావదుపాలబ్ధవ్యః।

ప॥ కంఠాశ్లేషం శశిముఖిమయా కుర్వతాదోరిహా
భ్యాంప్రాణాన్పాతుం ప్రణయగరళం నూనమా
పూరిగాత్రే । నోచేత్పూర్వంయదమృతమయం
నేత్రయోర్గాత్రమాసీత్తత్తేభర్తుఃకథమివభవేత్తా
దృశామర్ష పాత్రం ॥ఇతి॥

వయస్యకలకలమాత్రేణ కేవలమధీరఇవ అసహ్యాశోకపావకే
పతితోనాత్మనఃప్రాణాన్గణయసి। కింబ్రవీషి । సఖేకింవమాపి
ప్రాణేష్వనభిష్వంగః । యేనైవం ॥

ప॥ త్రైలోక్యావ్యాప్తజీవరత్నవబలాంస్వప్రాణనా
డీంపతిః కింకుర్యాత్కుహితో పితామితిన యాదు
స్తరలవకాన్తిమ్రనా। జాత్మేనానుపకారిణాజడధి
యాభూయః కృతఘ్నేన మత్ప్రాణావేవనిరీక్షి
తానతుభ్రునః ప్రాణప్రియారక్షితా ॥ ఇతి ॥

స్వగతం । కథమప్రతికారశోకవేగస్సంవృత్తోవయస్యస్య। కిమ
త్రకర్తవ్యం । ఇత్థంతావత్కథయామి । ప్రకాశం । వయస్యక
మలాపీడస్యతస్యాంప్రవృత్తిమనవెత్స్య। కేవలంకలకలేనకిమస్యమం
గళముత్ప్రేక్ష్యగదితుంవానభవితుంవాక్లేశననుచితం । తదేహికల
వాణీవృత్తాంతంతత్వతోజ్ఞాస్యావఇతి ।కతిచిత్పదానిగత్వావిలోక్య-
వయస్యకోయంకత్ఠాంతరవినిక్షిప్తకృపాణద్వితీయఃఅధావకుంఠి
తమూర్ధాసత్వరమాయాతి ॥

నిర్వర్ణ్య- కింబ్రవీషి - సఖేఅయంమదనుచరఃకలకంఠఃమదవలో
కనకృతోత్కంఠఃజవాదభియాతి । యఃకిలసిశీథేకలవాణీవిలాసగృ
హం ప్రవిశతామయామదీయకృపాణం ప్రదాయబాహ్యకక్ష్యాం
తరేమయైవరక్షణాయనిక్షిప్తఇతి ॥ భవత్వేనమేవప్రక్ష్యావః ।అరేక
లకంఠకుశలంకిం । ఖడ్గముత్సృజ్య ప్రణమ్య - కింబ్రవీషి ॥ సమం

ఖుఅిఖుంతిద దెంవంసవ అంసేణమహసామిణ్ణాణిఅపాదదిణంజీవిద విజణపహరింతిఅఅంతాణరంఖిదేణ ॥ ఛాయా ॥ సమ్యఖలుఅనుష్ఠితం దేవస్య వయస్యేనమమస్వామినానిజపాదదత్తజీవితమపి జనంప తిహ్యాత్య ఆత్మానంరక్షితేన ॥ఇతి॥

స్వగతం । కథమయంవయస్యముపాలంభమానః కలవాణీగతంకించిదశుభంపిశునయతి ॥ ప్రకాశం ॥ అరేమూర్ఖదుఃఖితమేవ మముంపునరరుంతుదైర్వచనైః కిందుఃఖయసి। కింబ్రవీషి ॥ కిందిదుంఖిదో దేవఅంసోంతి ॥ ఛాయా ॥ కిమేతద్దుఃఖితస్త్వేవయస్యఇతి ॥ వసంతక ॥ కింబ్రవీషి ॥ కేనాపినరక్షితానిజవల్లభాకమలాపీడేన వ్యాపాద్యమానాకలవాణీ ॥ ఇతి ॥ కింబ్రవీషి ॥ అహంఇకేణవిణరంఖిదాసా ॥ ఛాయా ॥ అథకిం - కేనాపినరక్షితాసా।ఇత్యర్ధోక్తే వయస్య - సాస్రగద్గదం ॥

కింబ్రవీషి

ప॥ ద్వాభ్యామాభ్యాం కువలయమయీపాలికా
ముకుంరాభ్యాంయస్మిన్ క్రీడావిధిషునిహితాస
స్పృహంసానుకంపం।కంఠోయంతే (సోయంకం
ఠః (కనకకదళీకందళీగర్భసారః కాంతేజాతఃకథ
మసిలతాకౄరపాతస్యపాత్రమ్ ॥ ఇతి ॥

స్వగతం । కథంవయస్యమాశ్వాసయామి ॥

ప॥ శోకంత్యజేతిపరుషం కిమితశ్శృచేతి నిందానుశోచనవిధిర్బహుశోకహేతుః । మానంకృపావిధురతాకథమాత్తశోకమాశ్వాసయంతి సుహృదంసుహృదోనవిద్మః॥

ప్రకాశం । వయస్యనిశ్శేషమసంగతప్రలాపినోపిఅస్యవచనమనాకర్ణ్యనయుక్తమేవంవిలపితుం । అరే - కింబ్రవీషి ॥ ఎంవఎద॥ ఎసోమహావఅణణసమంగణసుణోదింతి॥ఛాయా॥ ఏవమిదం । ఏవమ

మువచనంసమగ్గంనశ్శృణోషితి | సమగ్గమేవతావతదా—థయా | కింబ్రవీ షి | సుణుఆదు దావఎవవీదకహీఆదిణకేణవిరంఖిదాసా | అంతణో బుంధిమదకేణ || ఛాయా | శృణోతు తావత్ ఏవమేవైతత్కథయామి నకేనాపిరక్షితాసా || ఆత్మనో బుద్ధిమంతకేన | ఇతి || వయస్యైత ద్ప్రియతమాబుధ్యారక్షితేత్యుక్తం భవతి | తదలమమంగళేనశో కేనతత్ప్రికాశమేవపృచ్ఛావః || ఇతి || పటాంచలేనఅశ్రూణివి మృజ్య | కలకంఠమాలోక్య || అరేకలకంఠసాపికథమపినిర్గత్యా సౌభాగ్యవీధికాంప్రవిష్టాకిం | యత్రభర్తుఃక్షితిభర్తుర్వానభవతిభ యంస్వైరిణీనాం | వయస్య - కింబ్రవీషి | తథాయదిగణికాస రణిమవతరతిమదనమదకరిణీసాతరుణీ ||తదా ||

ప||. సౌధేసుధాకిరణచుంబినిలంబమానముక్తావితాన
వతిమంచతలేశయానః | ఆగోప్యవక్షసిమమా
నిశమాయతాక్షీ మజ్ఞాతరాత్రిదిన భేదమహంవ
సేయం ||ఇతి||

కలకంఠ - కింబ్రవీషి || దేంవఏంవ ఏద ||ప|| ధమింలఆసిరిము హాహాసిఅవిఆసి ణేంతేఇసాణమహారఅఘణంధణెఅ | తాఎవిలో ఇఅసదావిదిణదిణంతి జాణాదిణోఘుఖుకహావిణిసణిసంతి | ఛా యా || దేవఏవమేతత్ |

ధమ్మిల్లకశ్రీముఖంహాసితంవికాసినేత్రేపశోణమధ
రంచఘనస్తనౌచ | తస్యావిలోక్యసదాపిదినంది
మితిజానాతికోనుఖలుకథమపినిశాంనిశేతి ||

వ్యాఖ్యానం || ధమ్మిల్లముఖహాసిత్రైరంధకారచంద్రచంద్రికారా త్రిధర్మాణ్యవ్యజ్యంతే | వికాసినేత్రశోణాధరఘన స్తనశబ్దైర్వికచ కమలబాలాతపపరస్పరాశ్లేషి చక్రవాకమిధునానిగమ్యంతే | ఇ త్యుభయధర్మదర్శనాత్ | నిశాంనిశేతివాదినందినమితివానిశ్చే

యితుమశక్యమితిభావః । తస్మిన్నుత్తదాక్షిణ్యకృతం కలవాణ్యా కిం బ్ర వీషి । దేవజ్జావఇమోహఘరాదో ణింగదుఅ తువరిదఘరవణపహే ణచళిదో దావ ఏంవసా చదురా అంతణో ఆహరణాయికివసింవి ణింఖివిఅణిఅవంఖా తాదణపుంవఅఇమో ఇమో చోరో మహాఆహ రణాయి హోరిఅ గచ్ఛఇ హా హా దహియా అణాహామిసువా ఏంవ దూరదేసాదో ఆఅదేఅం అపుత్తే కికహం ఇం సేకికరిం సకాగఈణో ణుసరణంతి అఇమెంతఅంక దత్తఅంసుధారాకిళిణళో అణాసఅణా దోణింగదా ॥

ఛాయా ॥ దేవయాత్రావదయాంగృహాన్నిర్గత్య త్వరితం గృహావనపథా చ్చలితస్తావదేవం సా చతురా ఆత్మన ఆభరణాని కస్మిన్నపి నిక్షిప్యాని జవక్షస్తాడనపూర్వకం అయమయం చోరో మమ ఆభరణాని అపహృ త్యగచ్ఛతి హా హా తాస్మి హా అనాథాస్మి శ్వ ఏవ దూరదేశాదాగతే ఆర్యపుత్రే కిం కథయిష్యే కిం కరిష్యామి కా గతిః కో నుశరణమితి అతి మాత్రం ఆక్రందంతీ అశ్రుధారాకీర్ణలోచనా సదనాన్నిర్గతా ॥ఇతి॥

సబహుమానం సాధుకలవాణి సాధుసాధు

వయస్య - అహ్యాదృశమేవఖలు పతిప్రియానుసరణచాతుర్యమస్యాః ప్రియస్యాః । తతః । తదో సో ణికమళాపీడో సంవచోరవిళసిద ఏంవమణంతో అయి హాఅ అవంళ హో మా హో హి మా హో హి భఅవ శాపసో డరంఖిదా సంణిహిదో కమళాపీడొం తి భణిఅదా ఏంవఘర వణకరవాళపాణీ పవింఠో । అహం పి దావ ఏంవసుంణధంణకుభంతి దో ళహుణింగదుఅ జేంవంసపాఅసంణిహిఆఅదోంమి ॥ ఛాయా ॥ తదా సో పికమలాపీడస్సర్వం చోరవిలాసమేవమన్యానో అయి హ్యా దయవల్లభే మా భవ మాభవ భయాకులా ఏష తే రక్షితా సన్నిహితః

కమలాపీడ ఇతిఫణితి త్వ్యాత మేవగృహావసంకరవాలపాణిః ప్రవిష్టః ॥ అహమపితావదేవతస్య ధాన్యకుంభస్థితో లఘునిర్గత్య దేవస్య పాదసన్నిధిమాగతోఽస్మిణి ॥ వయస్యసా తవపురాతనపుణ్యానుభవేన విపదమిమామపనీతవతీనితంబినీ ॥ కింబ్రవీషి ॥ తస్యా ఏవనైపుణ్యావిభవేనేతివక్తవ్యమితి ॥ భవతుతత్రైవయథాభిలషితంభవతు । కానిచిత్పదానిగత్వా । అంగుళ్యానిర్దిశ్య ॥ కాసౌ - మేయమ్ ॥

ప॥ బిభ్రాణాదరశిథిలాంకరేణనీవీం నిశ్వాసస్ఫురిత
కుచాముహుస్సవ్యంతీ । పశ్యంతీచకితమితస్త
తోమృగాక్షీ పర్యాయస్థగితపదాపి యాతితూ
ర్ణమ్ ॥

కింబ్రవీషి ॥ కిన్నుజానాసీయంరత్నగుప్తస్యస్నుషేతి ॥ తద్ధి జానామి ॥ ఇయంకిల ॥

ప ॥ కార్యేసత్యపిజాతుయాతి నబహిర్వాప్యన్యమా
లోకతేసాధ్వీరప్యనుకుర్వతేగురుజనంశ్వశ్రూం
చశుశ్రూషతే । విస్రంభంతనుతేపపత్యురధికంజా
తేని శేషేపునర్నిద్రాణేనిఖిలేజనేశశిముఖీనిర్యాతి
రంతుంవిటైః ॥ కింబ్రవీషి ॥

ప॥ ఏషైవయోషితాంధన్యాశీలంచలభతేసుఖమ్ । దివా
పతివ్రతాభూత్వా రాత్రౌచకులటాయతే ॥ ఇతి॥

వయస్యసమ్యగుక్తమ్॥ పరిక్రమ్యావలోక్య ॥ పశ్యపశ్య॥ ఇయమిహ॥

ప॥ అంగుష్ఠతర్జనీభ్యామధరంధృత్వా విలోకయత్య
బలా ॥ కుచయుగముద్ధృతసిచయంపశ్యతి భావ
యతిపరిమృశత్యపిచ ॥

కింబ్రవీషి॥ సఖేఇతఃపశ్యపశ్య

ప॥ ఏవంవిశ్లథకేశపాశవహనే వ్యాపారయంత్యాః
కరంశ్వాసోత్కంపికుచస్థలీ పరిచలచ్చేలాంచలే
నానుకరోతిసౌఇతిసాధు ॥

చాపరమ్॥అస్యాఃస్రంసివిలోలరత్నరశనాలగ్నా౽

శ్శనైరంశుకైర్మందంమందమిహావికీర్ణస్తినయనా

నందాయానాభిసరః॥ఇతి

అన్యాంనిర్దిశ్య

ప॥ సంలగ్నాశ్చవమాంగకేక్రచతుర్వైశ్చయ్యాపస్రస్తా
నైరియంశంకేరంధ్రగవేషిణానిజశరైర్విధ్రితపం
చేషుణా। వక్త్రంశోణితశోణకోణచపలవ్యావృ
త్తతారేక్షణం సీత్కారస్ఫురితాధరంచసుతనో
రస్యాయదుత్తామ్యతి॥

క్షణంవిచింత్య॥కింబ్రవీషి॥ సఖేకించిత్పృచ్ఛామి॥ యదిసత్యమేవ కథయసి। నవంచయసీతి। వయస్యకించిదపికింకథితపూర్వ మసత్యవచనమ్। యేనాద్యవాపిత్వాంవంచయామి॥ కింబ్రవీషి॥

ప॥ కార్శ్యందధాతిగాత్రంకమయతినిద్రాలయంచనే
త్రాంతః॥విరహందహనాతిరేకంవివృణోతిశ్వసిత
మారుతోపితవ॥

కిమత్రకారణమితి॥ స్వగతమ్॥ కథంకృతావహిత్థాప్యనేనవిది తోస్మి॥ ప్రకాశమ్॥ అస్తికారణమ్॥ కథమేవమితి। కింబ్రవీషి॥ అద్యైవపురీపురోహితపుత్రం నీపిపాత్రమాశ్రియస్వేతి.॥ కిమ ద్యాశ్రయణీయమస్తిసమేబాల్యమిత్రం పురోహితపుత్రః॥ కింబ్ర వీషి॥ తర్హిసఏవభవతోవిదితవృత్తాంతఃకాంతాంతికశిరోమణి స్స్వయంకించిదంతరాయంపిశునయన్ తస్యాఃపతిగృహగమనం ని వారయిష్యతి। వయస్యసాధుమంత్రితమ్। క్వపునరద్యపురోహి తపుత్రః। సవిమర్శమ్। కింబ్రవీషి॥ తేనసియతమద్యదేవతాచర నాయకసుమాన్యపచిన్వతా పురోహితపుత్రేణ పుష్పోద్యానేస్థా తవ్యమితి॥ కలకంఠ కింబ్రవీషి॥ చెడిఆఅంచణాఅంతిభణిదంప॥ ఛాయా॥ చేటికాచణానామేతద్భణితవ్యం। ఇతి॥ అరేదుర్మతేపూజా హాకస్యాపియుక్తంచిత్ప్రలపసి। కింబ్రవీషి॥ కహంపుంఆరిపెూ

ఏసో ॥ ఛాయా। కథం కృష్ణజాహాణ-ఏషః॥ సంతిసోహాంమబళికంమసుంజ దంఖిణేంతిదవిణంగహీంఅది। తంపణీకదుఖ్ఖమంధఏణజో చెడిఆజణచళణా ఇవందఇ ॥ ఛాయా ॥ శాంతిహోమబలికర్మసు యద్దక్షిణేతి ద్రవిణం గృహ్యతే ॥ తత్పణీకృత్యమస్తకేన యో చేటికాజనచరణాని వందతే

ఇతి॥ వయస్య కిం బ్రవీషి ॥ సఖైవ మేతత్ ॥

శ్లో॥ విస్ఫూర్జత్త్రిపురేకుటీరకుహరే దృక్మీలితోన్మీలితైః
రాయానేనపురీ పురోహితసుతైస్తావన్నిశానీ
యతే। స్వాయం స్వీకృతదక్షిణైరేవ సుపతైర్యావన్ని
జస్వామినీసుష్వాపావధికోపచారనిరతో నాథ్యేతి
దాసీజనః ॥

ఇతి సోపహాసమ్॥ వయస్య న జానాసి ॥

ప॥ గణికానిశాంతఘటచేటికావిటాః కస్యచిత్పురేవ
నరయంతు మే సఖా। సఫలీకరోతి పరయోషిదున్న
తస్తనకుంభికుంభపరిరంభణైరురః ॥

తదహముద్యానవనంగత్వాద్య పురోహితపుత్రమన్వేషయామి। క్వ పునరితో గచ్ఛతి వయస్యః। కిం బ్రవీషి॥ ఉద్యానవాటీమితి॥ సుఖాస్తే సంతు పంథానః। కతిచిత్పదాని గత్వా। ఇతి సంఖ్యాలు॥ విశృంఖలమదావష్టంభవిజృంభమాణ మదనధనుష్టంకారశంకావహావఘుపఝుంకార ముఖరశిఖరా, లలితరసాలకిసలయాకలనమహిత(స్వాదసుహిత)పరభృతకులబహుళకోలాహలా, మందమందస్యందమానమకరందబిందుసందోహ పరిపూరితకుసుమ పరాగపరంపరాకల్పితాలవాలరేఖా, విభాతివనరేఖా। వనప్రవేశం నాటయిత్వా॥ విలోక్య॥

అత్ర హి ॥

ప॥ పరాగపాళీఘనసైకతాసు మందం మిళిందా మధు
వాహినీషు। క్రీడంతి మందానిలకర్ణధారసం
చార్యమాణప్రసవప్లవాసు ॥

అన్యతో౽వలోక్య। ఆః ప్రభాతమ్॥ ఇహైవ విహరంతి పౌరచారిణ్యః తథాహి ॥

ప॥ ఏతాన్యర్గజకేళిభగ్నవలయాన్యేషా పరిష్కార
భూరేతత్పల్లవతల్పమేష చికురస్రస్తప్రసూనో
చ్చయః । ఏషా విస్మృతహారయష్టిరిదమాలిప్తం ప
దాలక్తకైరేతాః కాముకలోకపాదకమలన్యాసై
కథన్యాభువః ॥

కతిచిత్పదాని గత్వా। కథమియముద్యానపాలికా మాగాళికా ॥ సఖి మరాళికే కిమత్రకుసుమాపచయార్థమాగతో౽వ యుష్మాభిరితి పృచ్ఛత్రః ॥ కిం బ్రవీషి ॥ అహం ఇదాణిం ఏవ కుసుమపుడిఆహం ధో౽దం ఖిణేణ రుంఖవాటీపవింటో ॥ ఛాయా ॥ అథ కిమ్ ॥ ఇదానీమేవ కుసుమపుటికాహస్తోదక్షిణేన వృక్షవాటీం ప్రవిష్టః ॥

ఇతి॥ తమేవ పరిఘానందశేయ ॥ కిం బ్రవీషి ॥ ఇదో ఇదో। ఛాయా ॥ ఇతః ఇతః కతిచిత్పదాన్యతిక్రమ్య ॥ సఖి పశ్య పశ్య ॥

ప॥ యా థాయథాయం మకరందపూరైరాపూరయా
త్యామ్రతరుః ప్రకాశమ్ ॥ తథా తథా మందమరుత్ప
రాగైరుదంచయత్యున్నతమాలవాలమ్ । నిర్దిశ్య ॥

ప॥ కుసుమరసగంధపూరే బంభరగంభీరధీరఝుంకా
రే। మంజుళరసాలపుంజే సరసా విహరంతి సరసమి
హ కుంజే ॥

కిం బ్రవీషి ॥ రాజాణాం మింతి ॥ ఛాయా ॥ నను జానామీతి ॥ తదేవ పఠతి ॥ (సమసంస్కృతప్రాకృతమేతత్)॥ పునరన్యతో౽విలోక్య। సవిషాదమేవ ॥

ప॥ అస్మిన్నిష్పతితో౽ష్ణబాష్పసలిలమ్లానాంకురే కేవ
లం క్లిన్నా ప్రాణల్లి భవిష్ఫలబృసుదృశస్సంకేతకుంజో౽ద

రే । కందర్పాసినికృత్తగాత్రసలిలస్రావనామిష
ప్రోచ్చయశ్శ్రేణీవేయమశోకపల్లవమయీశయ్యా
దర్శిదృశ్యతే ॥

కింబ్రవీషి॥ ఇదోపేంఖపెంఖ । ఛాయా,ఇతఃపశ్యపశ్య॥ఇమా దేవఅంసో ॥ఛాయా॥ అయం తేవయస్యః॥ఇతిః దృష్ట్వాసహర్షమ్ కథమగ్రతఏవవయస్యః ॥

ప॥ ఆలంబిపుష్పపుటి కేనకరేణ శాఖామాకృష్యతత్క్ష
ణసముచ్ఛలితాళిజాలామ్ । ఉద్యమ్యదక్షిణకరా
గ్రముదీక్షమాణో పుష్పాణ్యసావపచినోతి కురం
టకస్య ॥

ఉపసృత్య॥ వయస్యేత్యర్థోక్తే॥ససంభ్రమమ్॥శాఖాముత్సృజ్యేక్ష ణంవిలోక్య ॥ కింబ్రవీషి ॥ సఖేసంప్రతిదుర్వ్యజ్ఞానంతవాభిజ్ఞానమ్॥

తతః

ప॥ కామంకృశైరవయవైః పరిపాండురేణగండస్థలే
నచభృశాలసయాదృశాచ ॥ బింబాధరేణచము
హుర్మ్మస్పృణీకృతేన మన్యేభవంతమధునా భవ
దన్యమేవ ॥అపిచ॥

ప॥ ఆరక్తమధరాపరిమృష్టనవాశ్రుపూరం నేత్రేవపా
తభరదుష్ప్రసరావలోకమ్।ఏతత్తవాక్షియుగళం
వివృణోతికాంతా విశ్లేషజంకమపిభేదమసహ్యా
వేగమ్ ॥

తత్కింప్రస్థితామంజరీపతిభవనమితి ॥ స్వగతమ్ ॥ కథమయం జానాత్యేవప్రథమమకథితమపిమేరహస్యమిదమ్ ॥ అథవాదైవజ్ఞా నాంకిమజ్ఞాతమస్తి॥ప్రకాశమ్ ॥ అపినామజానాసిజ్యోతిశ్శాస్త్రచ త్కుపామెచరితమ్ ॥

ప॥ యన్నవేత్తిపరకశ్చిదేకాంముక్త్వాజటావతీమ్॥ యా
-బిషుక-టవనేతస్యేమయాతాం సమయోజయత్ ॥

విహస్య ॥కింబ్రవీషి॥ కిమేతత్పరిజ్ఞానార్థమపిజ్యోతిశ్శాస్త్రంచతు
రపేక్షితమ్॥యతః ॥

శ్లో॥ క్రీడానీరధ్రస్త్రీమకియద్భిరేవదినైర్నిగూఢాపిన్నిరూ
ఢమేతి॥పంకేనిఖాతాపిగభీరతోయేపాథోజనీకింన
సముజ్జిహీతే ॥

ఇతి ॥ యద్యేవంతర్హికిమితి బాంధవానపరివదంతినపరిహ
రంతిచపద్మముఖీమ్ ॥ కింవీషి ॥ మైవంవాదీః ॥

శ్లో॥ సుచరితమీదృశమఖిలంసర్వేనందంతిసర్వేషామ్।న
తుపరివదంతినిపుణాః స్ఫుటతరమేతేపరస్పరత్రా
సాత్ ॥

తత్సర్వత్రమౌరేవ దివసైరియంస్వయమేవపరిహరిష్యతిసకలమ
పిబంధుకులమితి ॥ నిశ్వస్య ॥ తతఃపరమఖిలమపిసంభావయామి ॥
యదితావదిదానీమేవశార్దూలవదనబిలాదవగళితాసాహరిణాక్షీ ।

కింబ్రవీషి ॥ నక్తమేవోక్తంత్వయిస్నేహవత్యాజటావత్యా ॥
వత్స తథాప్రయతితవ్యమ్। యథామందారదుహితామంజరీన
పతిమందిరకందరభాజనంభజేత్ । ఇతిప్రథమముపదేశోభగవత్యా
స్తదనుసుహృదోనిదేశఇత్యుభయథాప్యవశ్యం కరణీయమేవ మం
జరీగమనప్రసంగభంజనంతవమనోరంజనంచ ॥ఇతి॥స్వగతమ్ ॥ అ
హోమయిభగవత్యాఃప్రసాదాతిశయః । యదేవమప్రార్థితా
ప్యనయుక్తాప్యాత్మనైవకృతప్రయత్నామమైవహితమాతనోతి।
ప్రకాశమ్ ॥ ఇత్థంకృతనిశ్చయేత్వయితావదస్మాకమ్ ॥

శ్లో॥ సహజప్రేమసరసేస్వభావచతురేజనే। కిమర్పి
తాత్మభారాణాంవక్తవ్యమవశిష్యతే ॥

తదద్యసత్వరమేవత్వయాగంతవ్యమ్ కింబ్రవీషి ॥
అయమహంగచ్ఛామీతి ॥ విలోక్య ॥ సమతిక్రాంతఏవమిత్రేణమె
షమదవనపర్యంతశ్రీ । మరాళికె॥కింబ్రవీషి॥ ఇదానీంకమలమిత్రేణ

అంకోదో పుంవగిరిపంజవో ॥ ఛాయా॥ ఇతో వికమలమిత్రేణఆక్రాం తః పూర్వగిరిపర్యంత ఇతి॥ ప్రాచీమవలోక్య

ప॥ ఘటమానకోకకుచమామృశన్ కరై ర్విరకసత్వయో
జనయనావలోకితః । పరిచుంబతీదమరుణః ప్రభాధ
రంరవిరద్యవా రవని తాముఖం ముహుః॥ అథవా ॥

ప॥ భూయోనిపీయ్యాలవణాంబుధిమా ప్రభాతంపుంజీ
భవన్నుదయ తెత పనచ్ఛలేన । ఔర్వ ఙ్గ్నిరంబర
పయోనిధిమధ్యపాతుంలీనోదుబుద్బుదకదంబమి
తి ప్రతీమః ॥ వామతో విలోక్య ॥

ప ॥ ఉన్నిద్రపద్మకోశాదుద్గచ్ఛంతీశనై రవిచ్ఛిన్నా । ఇ
యమిహమధుపశ్రేణీస్మరకరఖడ్గశ్రీయం వహతి ॥

కిం బ్రవీషి ॥ తఖుపుంవదిణవిఅసిదసరసిఅ జదోఉంగమీఇ మహుఅరసేణీ ॥ ఛాయా ॥ తత్ఖలుపూర్వదినవికసితంసరసిజంయ తఉద్గచ్ఛతిమధుకరశ్రేణీ ॥ ఇతి ॥ యద్యేవమద్యైవవికసితందర్శ యమేకమలమ్ ॥ నిర్దిశ్య ॥ కిం బ్రవీషి ॥ ఎదపెంఖపెంఖ॥జదో॥ ఛా యా॥ ఏతత్పశ్యపశ్య॥యతః ॥

ప॥ ఇందిరావరవిహారమందిరేమందమందమరవింద
కందరే ॥ గంధతుందిలమరందబంధురేబంభరాఇ
హచరంతిసుందరే ॥

ఇతిసశిరఃకంపమ్ ॥ తదేవపఠిత్వా ॥ సఖికథమపూర్వమేవకథ యసి॥సమసంస్కృతప్రాకృతహృద్యాంపద్యమ్॥పద్మినీం ప్రతి ॥

ప॥ కరగ్రహాత్వద్మిని కేవలం తేవిభుర్వివస్వానితిలోక
వాదః । అప్రాతరాసాయమపాస్తశంకంభుక్తేర
రసంభూరిమిళిందఏవ।అథవా ॥

ప॥ జన్మారభ్యప్రతతకలమసా వారజోదర్శనంతేభ్రా
[redacted]గణః గణనయావాసరానత్యనైషీ

త్॥ త్వంతూష్ణీన్నేరజసిమరుత్వా దక్షిణేనాసిభు
క్త్వాసోఢవ్యం తత్క్రమలినికథంతేనలోకేనవాపి ॥
పునర్విలోక్య.

ప ॥ అలిప్త్వాఃకుముదపరాగభస్మనామీకాపాలవ్రతమి
వకామమాచరంతః । గాయంతః కిమపివధూ
నిభేత్తుమాణ్వాః గాహంతే కమలగృహాంకణాని
భృంగాః ॥

పదాంతరంగత్వా ॥ అయిపశ్యతావదేషపౌరాణికోముద్గలభ
ట్టఇతఏవాభివర్తతే ॥కింబ్రవీషి ॥ జానామిగూఢసంభవిఅ॥అఅఖు॥

ప॥ తహంతహంసడఇవురాణతహంతహంవంఖాఇఅంధంవి ॥
తహంతహంపెంఖ ఇకిఅవోజహంజహంరంజందిబాళవి
హువాఓ ॥

ఎదవురాణదావసుణద ! జముంగలభం టెంతిణామఖుఏదంస॥ ఛా
యా ॥ జానామిగూఢపల్లవికేమ్॥అయంఖలు ॥ తథాతథాపఠతిపు
రాణంతథా తథావ్యాఖ్యాత్యర్థానపి ॥ తథాతథాపశ్యతికిత్వో
యథా యథారజ్జంతిబాలవిధవాః॥ఏతత్పునస్తావచ్ఛ్రావ్రణోతు॥య
త్ ముద్గలభట్టఇతినామఖల్వేతస్య ॥ ఇతి॥కింతుచిదంబరభట్టఇతినా
మఖల్వేతస్య॥ఇతి॥సత్యం ॥ చిదంబరభట్టఇతితాతకృతంనామ॥పూ
ర్జరాస్తుముద్గలభట్టఇత్యాహ్వాయంతి । భవతుతావదేనమాలాప
యామి॥ఉపసృత్య ॥ ఏకహస్తముత్తంసయన్।పౌరాణికప్రణమ్యాసే
భుజంగశేఖరేణ ॥ కింబ్రవీషి॥ సఖేసకలరతికలాదేశికేత్వయికామా
శిషమాశాస్మహఇతి॥సవినయమ్॥కథమళీకవచోభిరేవగౌరవమారో
పయసి ॥ కింబ్రవీషి ॥ అపినామమమాపివచనమళీకంసంభావయసి
స్మరసితావదిదానీంత్వమేవ ॥

ప॥ఉత్థాసైశయసేలలన్సహసన్నవ్యక్తమాలాపయన్
బాల్యేపివ్రజయోషితాంరతికలాఃకింకృష్ణనోపాదిశః ॥

యద్గోలావలనచ్ఛలాదుపరి తే వ్యాతేనురుత్కంఠయా।
యత్కించిత్క్రమముచ్చలత్కుచకచశ్రోణీకమేణీదృశః ॥

ఇతి॥ భవతు కస్యేదం గృహమద్య పవిత్రీకర్తుముద్యమః॥ కింబ్రవీ-
షి ॥ ఘూర్జరస్య నిజరదాసస్య గృహమితి ॥ స్వగతమ్॥

ప॥ ఏష నక్తందివం తస్య మందిరం న విముంచతి ॥
కళావత్యక్షియుగళమలోహనిగళం యతః ॥

ప్రకాశమ్॥ తర్హి గృహిణీమితి వక్తవ్యమ్॥ కింభణసి॥ సా ఖలు
విశ్రుత పుణ్యచరిత్రా శక్నోతి జగదేవ పవిత్రీకర్తుమ్॥ ఇతి ॥ సకౌ-
తూహలమ్ ॥ కథయ తస్యాః పుణ్యచరితమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥

ప॥ మధ్యం విష్ణుపదం కుచౌ శివపదం వక్త్రం విధాతుః పదం
ధమ్మిల్లస్సుమనః పదం ప్రవిలసత్కాంచీ నితంబస్థలీ ॥
వాణీ చేన్మధురాధరోరుణధరః శ్రీరంగభూమిర్వపుః ।
తస్యాః కింకథయామి పుణ్యచరితం మాన్యా సదా నిర్జరైః॥

ఇతి॥ సబహుమానమ్॥ తత ఏవ తత్రభవాన్మహీయతే। భవతు త-
త్రభవతి కీదృశీ తస్యా మనోవృత్తిః॥ కింబ్రవీషి॥ సఖే కిమపూర్వమివ పృ-
చ్ఛసి। పురుషోత్తమాయ భవతే దేహామేదమితి సమర్పయతి సాయం
తనసి రాజనసముమెవీటీశతం వఘూటే సా॥ ఇతి॥ అన్యదపి జానామి॥

ప॥ ధర్మోపదేశగురురిత్యఖిలాన్పితార్యబా-
హ్యోపచారశతమాతనుతే నతభ్రూః ।
అభ్యంతరే తు రతిదేశిక ఇత్యనంగ
తత్త్వం తదేవ కురుతే గురుదక్షిణాంతే॥

అనాదరమివ॥ కింబ్రవీషి॥ సఖే కిమేతావతైవ మే సామ్రాజ్యమ్॥

ప॥ కూర్పాసగూఢకుచపంకజకుడ్మలానాం
కోనామ శంసతి రతింభువి ఘూర్జరీణామ్ ।
అజ్ఞాతచోళదురుపద్రవచోళనారీ
పీనస్తనస్తబకమండలదత్తహస్తః ॥ ఇతి ॥

ఆత్మగతమ్। సర్వోపిజనస్సజాతీయమేవప్రియంమన్యతే ॥

ప॥ మెఘువియజ్జాతీయా స్తజ్జాతీయా సుతేనురజ్యంతే ।
శుకయోషిత్పికయూనోరుదయతికింప్రీతిరన్యోన్యమ్ ॥

ప్రకాశమ్ - అరేచోళీషుక స్త్వపతుపాతః ॥

ప॥ చోళీచ్ఛన్నాయదికుచతటీదుర్లభాఘూర్జరీణాం
కచ్ఛాభావాదలఘుజఘనంతర్హి శక్యావమర్శనమ్ ।
తద్వ్యత్యస్తంద్రవిడసుదృశాంతత్తతఃకింతతస్స్యా
దేకత్రైకంభవతిసులభంతద్వదన్యత్రచాన్యత్ ॥

పరంతు నక్తందివమపిపతిపార్శ్వవర్తినీసాకథమనువర్తనీయాతత్రభవతేతి తరళంభవతిమేమనః ॥కింబ్రవీషి ॥ యత్త్వంచిదేతత్। యతః ॥

ప॥ కథితసమయే గత్వాగూఢం మయాలిఖితానఖైః
స్వపతిశయనేపత్యాపార్శ్వేశ్యహేలా పరివృత్యసా ।
తమపినిపుణా లింగ్యావాలం భుజాలతయైకయా
చపలనయనా మాంచక్రోడీకరోతి తదన్యయా ॥

ఇతి॥ అహోశ్రోత్రియస్యసాహసమ్ ॥ మరాళికాంప్రతి ॥

ప॥ విధత్తాంసం కేతంవిశతుసదనం వాకథమపిక్రమా
త్తస్యాంగూఢం కిమపికురుతాంవా మృగదృశి ॥
ప్రబుద్ధోభర్తాచేదయమఖిలవేత్తీడ్దృశదశో
వగాహీసా వాతద్భుజవలయలగ్నాసఖితదా ॥
పౌరాణిక ॥ కింబ్రవీషి॥ ప్రబుద్ధేనవాతేనకింకర్తవ్యమ్ ॥

ప॥ ఘూర్జరీణాంకులాచారకర్మాయంయద్గృహేగృహే ॥
పౌరాణికక పురోధావాభృత్యోవా గూఢవల్లభః ॥

తదలమతిప్రసంగేనసాధయామీతి । అహమపివేశవాటీంగచ్ఛామి। మరాళికామాలోక్య సఖి పురోహితపుత్రస్యప్రవృత్తిమచిరేణజ్ఞాతుమర్హసి ॥ కింబ్రవీషీ ॥ తంసఅ తావి తుహదఇదా మెఁఅం తఁ తెఁ సంఁ వఽటిళిహిఅ తుంజఅంజఎంవణివేదెంమింతి॥ ఛాయా॥ త

సత స్స్యాస్త్వదయిత్వా గ్యూవృత్తాంతం సర్వ ముపలభ్య తత్ర అద్యైవ నివేదయామీతి॥ సఖి సాధు గంతవ్యమ్॥ పరిక్రమ్య విలోక్య ॥ ఏషా కిల ఘోషాకల్పభాషాజితరోషా వృతకీరాయిత కారాయితమణిమంజులరుచిపింజర నవపంజర మాలా శతలీలాయుత ప్రతిసదన ప్రతీహారా, పారావతవారాధిగత విటంకా, ధారాయంత్ర సంధానితకంకణా। కుంకుమరసపంకిలసదనాంకణా । లంకేవ లక్ష్యమాణాక్షవిహారా॥ అయోధ్యేవ రామానువృత్తభరతప్రచారా। హరమూర్తిరివ భుజంగభూషితా। సరసీవ పద్మినీప్రచురా। వనభూమిరివ హస్తినీకర నమిత పున్నాగా। కాదంబరీవ ప్రకటిత హేమకూటవిస్తారా। నారాయణ తనురివ భోగిభోగానురక్తా । విప్రసభేవ శుక్తిమిళితవివిధవాద్యారబ్ధకోలాహలా। మదపరవశతయా తరళచేటికా హస్తవిస్రస్త పేటికా గళితవీటికా కలనచతుర చేటికా వేశవాటికా ॥ ప్రవేశం నాటయిత్వా ॥ కించిత్పరిక్రమ్య। ఇహ హి।

ప॥ చరంతి రాంసో ఘచ పలనయనానాం తనురుచః
గవాక్షాంతర్ధ్వాంతాః కతిచన గృహీత్వా జలముచః ।
క్షణం గోపాయంతి క్షణరుచిమిషేణ క్షణమహో
వివృణ్వంతి స్వర్ణం కరగతమివాకించన జనాః । కించ।

ప॥ తారాస్తామరసాం చ లేషు కదళీకాండేషు భూమండలా
న్యావర్తాః గగనే శిరస్సుఫణినాం శైలాస్తు సారత్విషామ్
బింబేష్వంబుజపత్రచుంబిషు తనః స్తోమాస్తదే తత్పున
స్సర్వం హేమలతాసు తాః ప్రతిగృహం చిత్రం ప్రతి ప్రాంకణమ్॥
సర్వతో విలోక్య ॥ అహో రమణీయతా బాలాతపస్య ॥

ప॥ రంజయతి లోకమఖిలం లలితో బాలాతపప్రసరః ।
పరపయతి పదనవాపీసారససౌరభ్యసంపదస్యభితః ॥

ఆకాశేకరణ్ఞాందత్వాకింబ్రూశ్శాథ ॥

శ॥ ఇహక్రీడావల్లతురం‌పల్లయదృశాహెతదధర
ప్రభావీచీరోచిర్విలసతి నబాలాతపరుచిః ॥
అసావత్యేతాసాంవదనకమలామోదలహరీ
నతుక్రీడావాపీసరసిజవనీసౌరభఝరీ.ఇతి,

సత్యమ్ ॥ ఈదృశ్యఃకిలాత్రమృగీదృశః। యతః॥

ప॥ లబ్ధాంభోజముఖీశయపచాద్భక్త్యారంగాస్సభంగా
ర్ధోర్వల్లీభ్యాం బిసవతికచ్ఛైరాత్తశైవాలజాలే ।
వక్షోబద్ధస్తనఘనలసతురంభ తుంబీఫలాభ్యాం
వారస్త్రైణం నిజరుచిసరోమండలేపోప్లవీతి ॥

కతిచిత్పదానిగత్వా॥నిర్వర్ణ్య॥కథమత్రైవబాలాతపమనుభ
వతిలీలావతీ ॥ యస్యాః ॥

ప॥ ఆమృశ్యనీలకబరీ మవసజ్యకంఠే
గాఢోపగూఢకఠినస్తనకుంభభారః ॥
నీవీమివశ్లథయితుంనిభృతంకరాగ్రై
రాగాద్రవిఃకిస్పృశతి నాభిపదంనతాంగ్యాః ॥

అపిచ

ప॥ బాలాతపముపమాష్టుం బాలాపర్యుషితకుంకుమభ్రాంత్యా ॥
స్తనతటమార్దనఖాంకం కాషంకాషం కరేణసీతురురుతే ॥

ఉపసృత్య ॥ సఖిత్వసీతారసుధారసః చిరాయమేశ్రవణయో
రానందకందళయతి ॥సాభిమానమవహిత్థమ్ ॥ కింబ్రవీషి॥కాత్వవపు
రతఃపురావాద్యవాక్ఫతవతీసీతారమితి ॥ తహ్యాకింవిస్మృతమ్ ।
వయంతునవిస్మరామః ॥ యతః ॥

ప॥ కాంతెద్యూతజితేతవాధరవత్రైదష్టేసరాగం మయా
స్వైరసంసిదుకూలదృశ్యజఘనాతత్రైవలోకేతథాకమ్ ॥
మాముద్వీక్ష్యసరోషలజ్జమ సకృత్సీతారతారంవచో
యత్త్వంజల్పితవత్యలంతదధునాప్యానందయత్యేవనః ।

సరోషమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ కథమేవమనృతవిభూషితం తే భాషితమ్ ॥ అథవా ॥ ••

వ॥ యాస్యానఖశిఖమనృతాలింగితమ్ పంకజనివ్యనేకాసు ।
కథయకథమద్యతత్వంసర్వంకృష్ణానృతోజ్ఝితోభూయాః ॥
ఇతివిహస్య ॥ కుతోప్యన్యత్రానృతకథా ॥

ప॥ యత్కిలాత్రభువనత్రయోదరే సంకటేనసమవ
స్థితంచిరాత్ ॥ తత్సమస్తమనృతం సతాంగితే
కుక్షిలగ్నమవలగ్నకైతవాత్ ॥

కింబ్రవీషి ॥ గచ్ఛయథాగతమ్ । కిమనేన వాక్కలహేనేతి ॥ తర్హి కాయకలహంకురు ॥

ప॥ బధ్వాదోర్భ్యామభిమతగృహే మామవస్తాన్నిపాత్య
ద్రాగారుహ్యస్తనగిరిహతోరసం మాం స్పందయంతీ ।
తావత్ప్రాంతే రచయసకలం సాహసం హృద్గతం తే
శ్రాంతాయావత్కుసుమనోమాలికేవాసితాంతా ॥

కింబ్రవీషి ॥ అద్యదినముఖేకస్యావా ముఖమాలోకితమిత్థమనేనవివదితుమితి ॥ సవిస్మితమ్ ॥ అయిమానిని తదపికిమహంనజానామి ॥

ప॥ శనైరుత్తిష్ఠంత్యాస్తవకరధృతే హేమవసనే
హఠాదాకృష్టే సత్యతిభృశనమద్గాత్రలతికా ।
సరోషంసవ్రీడం సుముఖిముఖమాలోకితవతీ
ప్రభాతేయస్యత్వంస్మరసికృతినస్తస్యనకథమ్ ॥

కింబ్రవీషి ॥ కుతః । స్వమానమవిజ్ఞాయ సీమానమతిక్రామసీతి ॥ స్వగతమ్ ॥ ఇయంసులభకోపా సర్వథా పరిహాసవచోపి పరమార్థం మన్యతే, తదన్యతోనయామి ॥ ప్రకాశమ్ ॥ అయిప్రియేమయివ్యాజకోపాడంబరంమాకృథాః ॥ అంబరమాభరణాని వాతవయదభిలషితం తదాశువృణీష్వ । అహమపివితరిష్యామి ॥ సాంజలిబంధమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ అలమలమతివదాన్యతయా ॥

ప॥ యాచామహే జాతు నకించన త్వాం పుణ్యాం ప్రదా
నాదధికం త్వేదమ్ ॥ గోపాంగనే చారుదుకూల
చోరో మత్కృష్ణ ముష్ణాసి న విస్మయానమ్ ॥ఇతి॥
మద్గేన జానాసి ॥ జారాణామపి చోరః ఖలు ముఖ్యః ।సస్మితమ్॥
కిం బ్రవీషి ॥ భావసత్యం - చోర ఏవాసి | య దేవం మోచారసము
దాచారమే చేతశ్చోరయసీతి ॥ సానందమ్ ॥ సఖీముదిప్రసన్న
ముఖీ జాతా తత్పరిశ్రృణు ॥

ప॥ ఆలింగ్య గాఢమమలాంగితవాంగమంగ
రాపాటలం త్వదధరం మధురం నిపీయ ॥
నీవీ మథ శ్లథయితుం నిభృతం కరేణ
నీలోత్పలాక్షి నితరాం యతతే మనో మే

కిం బ్రవీషి ॥ భవతు నామాద్య యామిహి సాయమాయాహీతి ॥
తర్హి గచ్ఛామి । ఇత్యన్యతో గత్వా॥ విలోక్య॥ కథమత్రైవ కాం
చనలతాసంతానకా | నివర్ణ్య | ఇయమిదానీమ్ ॥

ప॥ విలోకయంతీ ముకురే విలాసా స్స్మితాంబుజం ముగ్ధ
కురంగనేత్రమ్ | కర్పూరపంకేన కరోతి బాలా
బాలేందురేఖాతిలకం లలాటే॥ఉపసృత్య ॥ సఖి ॥

ప॥ తత్త్వాలపాహం శిరస్సటినీతటాంతే
ముక్త్వా కలంకమయి తే ముఖభావలాభాత్ |
బాలేందు చారుతిలకేన చిరాయ బాలే
చంద్రో న్వవిందదివ నందనజన్మశర్మ ॥

సవినయమ్॥ కిం బ్రవీషి॥ చిరాయ స్మరణసరసరణిమధిరోపితాస్మి భా
వసేతి । సఖి మా మైవమ్ ॥ అద్యాపి ॥

ప॥ వల్గత్కుచాని వలనా సహమధ్యమాని
కంఠోదయత్కలరుతాని గళత్కచాని ॥
ఆస్వాదితాధరదళాన్యలసేక్షణాని
తాన్యేవ తన్వి సురతాని న విస్మరామి ॥

ప॥ ధ్వాంతప్రాంతపనీతశీతకిరణం నిద్రాళునీలోత్పలం
మందోదంచికపోతవాదమధురం శశ్వద్గళత్తారకమ్ ॥
చక్రద్వంద్వవిలాసనాట్యచతురంచంచత్తుషారోదయం
చేతోమేసమయంతమేవసుదతిప్రాప్తుంపునర్వాంఛతి ॥
కింబ్రవీషి ॥ భావమురళివల్లభస్య తేమాదృశీమకథంతరళీభావః ॥
నాహి ॥
౹॥ సంకేతానయనాయసారసదృశాం సాకృష్ణ తేదూతికా
క్రీడాలాపకలాపగానచతురా కేళీవయస్యావచసా ॥
త్వద్బింబాధరచుంబనాదృతముఖీ సైవాంతతః ప్రేయసీ
యాతేపాణిపరిగ్రహేణమురళీ నానాముఖంజల్పతి ॥
ఇతి ॥ అపవార్య॥ వయస్యసంతానక సాంప్రతం సఫలతపస్సం
ఽఇవలతు ... యతః ॥
॥ వత్సస్త్వేదృశలగ్నకర్కశ కుచద్వంద్వావలగ్నాంతరం
కంఠఃకంకణరత్నకోటికలనాసువ్యక్తముద్రాంకితః ॥
వ్యత్యాసవ్యతిషంగితశ్చతిలకః ఫాలేతవాయం సఖే
కస్యాశ్చిత్ప్రకటీకరోతిసురతప్రౌఢింపరాంసుభ్రువః॥
వయస్య ॥ కింబ్రవిషి ॥ అథకిమ్ ॥
ప॥ వివిధకరణకల్పనాతిశిల్పం
సపులకచుంబనడంబరాభిరామమ్ ।
కలరవకలకూజితార్తకంఠం
నిధువనకౌశలమద్భుతంసతాంగ్యాః ॥
ఇతిసోత్సుకమ్ ॥ కాసారసికాయువజనమనః కమలకాసారసా
సికా ॥ కింబ్రవీషి ॥ ఇయమేవేతి ॥ సబహుమానమ్ ॥ అయిసఖీ॥
ప॥ కుసుమశరవిధేయంకోమలంరూపధేయం
తదనుగుణవిలాసస్తద్గుణానాంవికాసః ॥

కిమితరదిహాలోకానందహేతుస్త్వమేకా
తవ రతిసుఖభాజః కామినోఽపి ద్యురాజః ॥

సప్రశ్రయమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ భావకిమేవమనుచితం నిజేపి జనే కథయి
తుమనుచితమితి ॥ సత్యమేవేదం ద్యురాజ ఇతి న వక్తవ్యమ్ ॥ యతః ॥

ప॥ జంభారేరపి పశ్య పాదతరుణీజారాజ్జయంతాదపి
స్వైరాశ్లిష్టసురాంగనాకుచతటాద్ధన్యశ్చ మాన్యశ్చ సః ॥
రంభాకేళికుతూహలాపహరతా రంభాధికప్రౌఢయా
పుంభావంగతయా త్వయా జగతి యో రంభోరు సంభావ్యతే ॥

కాంచనలతే ॥ కింబ్రవీషి ॥ భావ కేవలం సురతరంగిణీరింఖదభం
గురతరంగసంగతవచోభంగిభిరేవ మాం త్వం గ (తుంగ) యసి ॥ న పు
నరనంగవిలాసనటనరంగైరంగైరితి ॥ సఖి మా మైవమ్ ॥ సాయమా
యాస్యామి ॥ ఇతి పదాంతరం గత్వా ॥ సదృష్టిక్షేపమ్ ॥ కథమగ్రి
తఏవ ముదముదంచయతి చంద్రముఖీ ॥

ప॥ క్రీడోత్క్షిప్తభుజామృణాళలతికాపాశాంతరాళే బలా
ద్వక్త్రేందుం విరవయ్య వైరిణమిదం వక్షోజకోకద్వయమ్ ॥
హాసాదున్నమతీవ వారిజదృశో వక్షస్సరోమండలా
న్నిద్రాభంగనిరూఢజృంభణజుషో ముగ్ధాంగభంగోత్సవే ॥

అన్యతోఽవలోక్య ॥

ప॥ వక్షోజౌ నిబిడౌ నిబద్ధ్య సిచయేనాకుంచ్య మధ్యం శనైః
కృత్వా చంపకతైలసేకమబలా సంపీడ్య మందం శిరః ॥
పాణిభ్యాం చలకంకణోద్గతఝణత్కారోత్తరాభ్యాం కరో
త్యభ్యంగం పరిపశ్యతస్సచపలం వారంతరం ప్రేయసః ॥

కతిచిత్పదాని గత్వా ॥ సానందమ్ ॥ ఇయమిహ ॥

ప॥ జానుభ్యాముపవిశ్య పార్ష్ణినిహితశ్రోణీభరప్రోన్నమ
ద్దోర్వల్లీప్లసదున్నమత్కుచతటీ దీవ్యన్నఖాంకావళిః ॥
పాణిభ్యామవధూయ కంకణఝణత్కారావతారోత్తరం
బాలా నహ్యతి కిం నిజాలకభరం కిం వా మదీయం మనః ॥

కించ

ప॥ మచ్ఛ్వేతసాంసహ భుజద్వయ మున్నమయ్య
స్వైశ్వర్యేణ మేసమ మసావవఘూర్ణయ భూయః ॥
బధ్నాతికుంతలభరం కుటిలాంతకేశీ
సాకంమమైవకథమద్యవిలోచనాభ్యామ్ ॥

ఉపసృత్య

ప॥ కమలాక్షి విలంబ్యతాం కథం కమనీయో కచభారబంధనే ॥
దృఢలగ్నమిదం దృశోర్యుగం శనకైరద్యసముద్ధరామ్యహమ్ ॥
అనాదరమివ ॥ కింబ్రవీషి॥ కాత్రభవంతమాకారితవతీతి॥ సానున
యమ్॥ కల్యాణికథమనాలోక్యైవమామధిక్షిపసి॥ పునఃకింబ్రవీషి ॥
కింత్వామాలోక్యభోగభాగ్య ముపగంతవ్యమితి ॥ అయికల్యాణి
నాస్తికిమపిమయి ॥ కింబ్రవీషి ॥ నాస్త్యేవ ॥

ప॥ చౌర్యేణైవకృతంహికుక్షిభరణం జన్మప్రభృత్యన్వహం
గోపీనాంపణదానశూన్యసురతక్రీడాఋణంచేత్పునః ॥
దుర్వారంతవ జన్మకోటిభిరపి త్వంకృష్ణ తత్త్వాదృశః
కింమేదాస్యసికింతవాస్తిచవయంకింవాగ్రహీష్యామహే ॥

ఇతి ॥ మూర్ధ్నేనజానాసి॥

ప॥ నిత్యంశ్రీరసపాయినీమమపరంధామాపిరత్నాకరః
శక్రాదీనపి శేరతేచవిభవైర్భృత్యాస్తదాస్తామిదమ్ ॥
కించాన్యత్॥ ఐశ్వర్యం మహదస్తిషడ్గుణమ్ ॥ కింబ్రవీషి॥ క్వద
ర్శనమితి ॥ ఇహప్రఖ్యాప్యతాంతత్కథమ్॥ పునః కింబ్రవీషి ॥ కిమి
తిన ప్రఖ్యాపనీయమితి ॥
ప్రచ్ఛన్నోప్యద్యకిలాస్మితస్మిన్సమయేసర్వంత్వమేవైష్యసి ॥
విహస్యకింబ్రవీషి ॥ యాంకాంచన వంచయచంచలదృశమ్ ।
మమతుజాతుచిదపిపురోమైవంవాదీః ॥ఇతిస్మిత్వా॥ అద్యయోద్యవిమ

ద్వచనం నరోచతే తదాస్య మే పురః స్మరిష్యసి॥ ఇత్యన్యతో గత్వా ॥
సస్పృహమాలోక్య ॥ క మిహాలంకరోతి లవంగికా కనకాంగీమ్ ॥

ప॥ సబిడ్డానుషక్తకుచకోకదంపతీముఖతారకాపరివృఢేనశాసితుమ్ ॥
అవతారితేవ నిజతారకావళిసారిణీ దృశః స్ఫురతి హారవల్లరీ ॥

ఉపసృత్య॥ అనయా తావదిదానీమ్

ప॥ ఆత్మనైవ విధృతాపి ముగ్ధయా హారయష్టి రధరాంశుపాటలా
విద్రుమావళిధియా విలోలయా దృశ్యతే చ పరిమృశ్యతే ముహుః॥

సమీప ముపగమ్య

ప॥ జేతుం కల్పలతాశిల్పమాకల్పం సఖి కల్ప్యతామ్ ॥
ఆకల్పాకల్పకల్పే తే వపుష్యాకల్పకల్పనమ్ ॥

లవంగికామాలోక్య ॥ కథం కనకాంగ్యా అపి అంగేషు భూషణా
న్యపనయసి ॥ సాకూతమ్॥ కింబ్రవీషి॥ దేవ అదో ఎవ ఆహరణా
ఇ అంపఇంస ॥

ప॥ అగెసులావంణతరగఎసు ణిసంగసోహంగసమంగదాసె ॥
దంథూం అళో అంసఅళో అణాఇ ణసకిదాభూసణమంపఇంస ॥

ఛాయా॥ దేవ అతఏవ ఆభరణాని అపనయిష్యే॥ అంగేషు లావ
ణ్యతరంగితేషు నిసర్గసౌభాగ్యసమగ్రతామస్యాః ॥ దృష్ట్వా చలో
కస్య లోచనాని ననుశంకితా భూషణమర్పయిష్యే ॥ఇతి॥ అయి కు
శలాసి॥ యత స్త్వమస్యాః ।

ప॥ అంగకాని పిదధాసి నతాంగ్యా భూషణై ర్జనదురీక్షణభీత్యా॥
చంచలాక్షి పథి చంపకవల్ల్యాః పల్లవైరివ కథం కుసుమాని ॥

క్షణమాత్రం నిర్వర్ణ్య ॥ అయి లవంగికే విఫలోదయ స్తవాయాసః ॥

ప॥ అంగానామపిధానమాకలయసే ముగ్ధే ముధా భూషణై
ర్మజ్జంత్యత్ర తు భూషణాని సుతనో రంగప్రభాస్రోతసి ॥
లీలాసు శ్రవణోత్పలేన యనయో హాసేన చ హారావళీ
లాక్షాశ్రీః పదపాటలిమ్ని తనుభాస్సీమాసు హేమాంబరమ్ ॥

• పునర్నిర్వర్ణ్య॥ అస్యాః

ప॥ కర్ణాంతకాంతనయనాంతవిలోకనశ్రీ
స్సంచ్ఛాదితశ్రవణపూరసితేతరాబ్జమ్॥
మందస్మితద్యుతితిరోహితచారునాసా
ముక్తాఫలం వితనుతే వదనం ముదం నః॥

సానురాగమ్॥ సపులకోదయం విభావ్య॥ అయి ప్రియే కిం కరోమి॥

ప॥ పద్మేందీవరకుందచంపకజపాజాతీసుజాతస్పృహాం
క్రీడాకాంచనతుంగశైలశిఖరారోహావరోహాలసమ్॥
ముగ్ధే ప్రస్ఖలితం క్రమేణ విషమే మగ్నం సరోమండలే
పర్యంతే పులినస్య కాంతకదళీమూలే మనో ముహ్యతి॥

లవంగికే॥ కిం బ్రవీషి॥ ఉఇదం ఖు భువణే పిఉణో తణఅసఅణాణువంటణం॥ ఛాయా॥ ఉచితం ఖలు భువనే పితుస్తనయసదనానువర్తనమ్॥ ఇతి॥ స్వగతమ్॥ కథమనయా నిర్లజ్జమేవ సమభిహితమ్॥ ప్రకాశమ్॥ కనకాంగీ సరోషలజ్జాం క్రీడాకమలేన లవంగికాం తాడయంతీ॥ కిం బ్రవీషి॥ హంజె కథమస్తలజ్జా త్వాం ప్రసాదురక్షరాణి ప్రలపసీతి॥ లవంగికే॥ సధైర్యమ్॥ కిం బ్రవీషి॥ సామిణం పుఢమం పళావిణం ఉంఝిఅ కహిం మం అ ఏవ్వ కుంపసి॥ ఛాయా॥ స్వామినం ప్రథమప్రలాపినముత్సృజ్య కథం మయ్యేవ కుప్యసి॥ ఇతి॥ సస్మితమ్॥ అయి మహ్యమపి కుప్యతు నామ తవ స్వామినీ॥ కిమత్ర పరిహీయతే॥

ప॥ ప్రత్యాసీదతి కోపి తాయది ముఖామోదస్తదా లభ్యతే
బాహూబాహవిసంగరేఘసకుచాశ్లేషస్స్వయం సిధ్యతి।
భూముత్తానమధో నిపాత్య మయి చేదారోహయంతీ తతో
ష్యన్యక్త్రిం మమ కాంక్షితం తదధునైవాలం ద్రుతం కుప్యతు॥

శ్రవణమభినీయ॥ కపిషకలకలః పౌరబాలకానామ్॥ పురస్తాదవలోక్య॥ సోపహాసమ్॥ సఖి కనకాంగి పశ్య పశ్య॥ అయం కిల కపటపుణ్యాహశాంతి హోమబలివిధివిలిప్తవివిధచందన వికృత లలాటని

హితహరిద్రాక్షతః । పంచితదాసీజనదత్తపంచాంగుళనికుంచితపు
రాతనపరిధానకల్పితోష్ణీషపరిలంబమానదశాసహస్రపరివేషదూ
షితవదనః । చంచలచేలాంచలకీలితమపి పంచాంగం పతనశంకయా
కుశతృణాంచితేనపాణినాపునఃపునఃపరామృశన్ । సవ్యాంగసంగ
తపటచ్చరభస్త్రికావివరగళిత కతిపయముద్గతిలతండులగ్రహణవ్య
గ్రకరః। పరిహాసపరపౌరబాలకపరివారమంతరాంతరా దర్భము
ష్టివాదండేననివారయన్, చింతోపనతాన్ చిరంతనానపిఆత్మనస్సద
నవ్యాపారాన్ ఆత్మన్యేవప్రకాశమాలపన్, వేశవాటీపురోహితోఽగణ
దత్తమాతులో వరాహభట్టశ్చంద్రికాగృహాదాయాతి॥ సహాసమ్ ॥
కింబ్రవీషి॥ అహో కాలస్యవైచిత్ర్యమ్ ॥ అయమిహైవ ఏతావతో
ఽపివాసరాన్ చేటీకుటీరఏవనక్తందివమతివాహ్యపునరద్యపలిత పరి
గృహీతే శిరసి వైదికపద్ధ్యామనుయుధ్య ప్రత్యహం ప్రాతరుదకోపస్ప
ర్శనమివ నిత్యకర్మవిధానమివకేషుచికుర్వన్। అనతిచిరాదేవసదవ
సీదేవ ఇవ సంవృత్తో వరాహభట్టః ॥ కింబ్రవీషి॥ న కేవలమయమేవ ॥
అస్యభార్యాపీతి ॥

ప॥ ప్రాగతీతమిహ కిం వివిచ్యతాం (విచింత్యతాం)
కామశాసనబలేన కారితమ్॥
యావ్వనాపసరణాదనంతరం సర్వథానుపతివ్రతైవ సా॥

పునర్విలోక్య ॥ కథమయం ప్రత్యాసన్నోభూత్వా పంచాంగం
వాచయతి ॥ శ్రుత్వా సహాసమ్ ॥

ప॥ పంచాంగమంచితకుశేనకరేణ ధృత్వా
పఙ్క్తిం ప్రమృజ్య కిలపత్రతరసేన భూయః॥
ఆవర్తయన్న సకృదక్షరమేకమేకం
తారాదివాచయతి తత్పునరన్యదస్యాత్ ॥

తదేవమసంబద్ధప్రలాపినమేనం త్వమాలాపయంతీతిష్ఠ ॥ సాధ
యామి ॥ ఇతిపరిక్రమ్యావలోక్య చ॥ కథమత్రైవ మయూరికా॥ ఉప
సృత్య॥ అపి కుశలం ప్రియసఖ్యాః॥ సఖి॥ కింబ్రవీషి॥ కుతః కుశలం భవతి

భగ్నభాగధేయానామితి ॥ సోద్వేగమాత్మగతమ్ ॥ కథమయంకిమప్యరుంతుదం(కిమపిమశ్రవం) కథయిష్యతి ॥ అథవా పరిహాసశీలస్యైవ చాస్యనవిశ్వసనీయంభవతి ॥ ప్రకాశమ్ ॥ కథమద్యతవాకుశలమ్॥

కింబ్రవీషి ॥

॥పకుటిలచికురాకుందస్మేరాకురంగవిలోచనా
కమలవదనాకంబుగ్రీవాకఠోరపయోధరా ॥
కనకలతికాకాంతాకాంతాకరాంకగతా

ఇతివిహస్య॥సత్యమిదంతవాకుశలమ్ ॥ యదతిచిరనిబద్ధఘోటకబ్రహ్మచారిణస్తవ కామినీరత్నం కరతలలగ్నమితి॥సరోషవిషాదమ్॥ కింబ్రవీషి ॥ కథముక్తమేవఆక్షిప్య పరిదేవనావసరే పరిహసతి వయస్యఇతి ॥ తర్హి కథయ ॥ కింబ్రవీషి ॥ కరాంకగతాంగతా॥ఇతి విమృశ్య।వయస్యతర్హికఠినహృదయఃకామః ॥ సరోషవిషాదమ్॥ కింబ్రవీషి ॥ వయస్యకింత్వయావక్తవ్యమిదం । కఠినహృదయ ఏవాహంయోహంప్రాణవల్లభాపహారేపిప్రాణిమీతి ॥ స్వగతమ్॥ కథమయమన్యథామన్యమానోమన్యుమేవప్రవిశతి ॥ ప్రకాశమ్ ॥ సఖే కింత్వాంకఠినహృదయమహంబ్రవీమి । కింతు ॥ "కఠినహృదయఃకామంకామఃకథంకుశలంతవ॥" ఇతివక్తుంప్రవృత్తోస్మి ॥కింబ్రవీషి॥ వయస్యఅహమప్యేతదేవ ॥

ప॥ కుటిలచికురాకుందస్మేరాకురంగవిలోచనా
కమలవదనా కంబుగ్రీవా కఠోరపయోధరా ॥
కనకలతికాకాంతాకాంతాకరాంకగతా గతా
కఠినహృదయఃకామం కామః కథంకుశలంమమ ॥

ఇతివక్తుంప్రవృత్తోస్మి ॥ ఇతిసచమత్కారమ్॥ తదావయోరేకమేవాంతర్గతంవివక్షితంసంవృత్తమ్ ॥ ఉక్తిప్రత్యుక్తికయాతు కుతోప్యతర్కితసంవిధానవైచిత్ర్యంసంపన్నమ్ ॥ భవతుకోత్రవిరోధః॥ కాసాకనకచార్వంగీత్వత్కరాంకగతాంగతా ॥ కింబ్రవీషి ॥ సఖేసా దామినీనామకాంతాకాదంబినీస్నుషా ॥ జానామిసకలజననయ

సహచరీశేకరీయా సురుచిరకోరణీ ॥ కథంస్వాంకరతలగతా కథంచపున ర్గతా । కింబ్రవీషి ॥ సఖేచిరాదపితత్సమాగమాయాన్విష్యతా మహ్యంపునరతీతే నిశీథేనిబిడాంధకార మగారపరిసర మధితిష్ఠతా మయాబహిరాగతాసా వామనీ సరభసాంకరేణగృహీతా ॥ ఇతి ॥ సఖేధీరోఽసి ॥ తదాతయాకింవ్యవసితమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ నకిమపి క్షణమాత్ర మవస్థిత్వాధిబూర్గళముంచముంచేతి మామవధూయపు నరగారంప్రవిష్టా । అహమపికుక్కుటరుతావధి తదాగమాశయైవ స్థిత్వాతదనంతరమాగతోఽస్మీతి ॥ భవతువయస్య యదాకదాపి కింతయా కథితపూర్వమంగీకారవచనం ॥ కింబ్రవీషి ॥ కథమపూ ర్వమివకథ్యతే ॥ యతః ॥

ప॥ సల్లాపేసిచయాగ్రహేకుచతటస్పర్శేఽధరాస్వాదనే
నీవీవిశ్లథకేచకిన్ను బహునాకాలేచతస్మిన్నపి ॥
జల్పంత్యప్రకటంనిషేధవచనాన్యేవాసకృత్తద్ద్వయో
రంగీకారవచఃపరాంబుజదృశాంకేనశ్రుతంకథ్యతామ్ ॥

ఇతి ॥ సఖేకింనజానాసి ॥

ప॥ పరాంగనానాం సురతాభ్యనుజ్ఞా
మందోదితాఏవనిషేధవాచః ॥

కింబ్రవీషి ॥ కిమిదమహంనజానామి ॥ క్రీడానిషేధోక్తిమయీ
యదాసాంనిషేధగాథాప్యతఏవశాస్త్రే ॥

పరంతుతేషామపినిషేధవచసా మవసరోఽనలబ్ధపూర్వః ॥ఇతి. ॥ కథమవిదితాశయామనువృత్తోఽసి ॥ కింబ్రవీషి ॥ అస్తికించిదను రాగనిదానమ్ ॥ తథాహి ॥

ప॥ సవ్యాజంసదనంసమేయుషిమయి శ్వశ్రూసమక్షంతయా
వ్రీడామీషదివాభినీయ్యశనకైరుత్థాయయాంత్యాబహిః ॥
యత్కించిద్వ్యపదిశ్యసూక్ష్మవలితగ్రీవంపునర్వీక్షితం
తన్వంగ్యా ॥ఇతి॥ సశిరఃకంపమ్ ॥ విశ్వసనీయమిదమనురా గనిదానంభవతి ॥ కింబ్రవీషి ॥

తతఏవతత్రసుదృశిస్నిహ్యామిముహ్యామిచ ॥ఇతి॥
యద్యేవమద్యశ్వోవాభవిష్యతి యువయోరపి మందాకినీమ
రాళయోరివవిన్నైవాయోస్సంసమాగమః ॥ కింబ్రవీషి ॥ కథమివ
తయోర్వ్యతికరస్సంవృత్త ఇతి ॥ శృణు

ప॥ అన్యోన్యంలలితైరపాంగవలనైరావిష్కృతాకూతయో
రౌత్సుక్యాకులయోః కథంకథమపిప్రాప్తక్షపామధ్యయోః।
దైవాదాయతనేక్వచిస్మిళితయోః స్సాశంకముత్తాన్యతో
శ్చేష్టాద్యైరభిజ్ఞానతోరథ తయోరాసీదనంగోత్సవః ॥

తత్కించిత్రాఽలంసోఢవ్యోవిరహవేగః ॥ కింబ్రవీషి ॥ కథంసోఢవ్యః ॥ అప్రతీకారోయమనంగశరసంతాపఇతి ॥ ననుప్రియసీచింతమైవప్రతిక్రియతామ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ సఖేప్రతికలమపిచింతయామి ॥

ప॥ కథంకామేషుదళితమంగమంగావ్రణంభవేత్ ।
ప్రియాగుణానుసంధానసంధానకరణీనచేత్ ॥

తదపిసంతాప్రయతఏవసంతాపః । ఇతి ॥ వయస్యఆద్భుతమనంగపాతకస్యచరితమ్ ॥

ప॥ నిస్సారంక్రమశోధనుః ప్రతిపరుఃకింమార్గణైస్తైఃకింగుణై
ర్మందాస్స్పందతివా నవా తరులతాగుల్మాహతస్స్యందనః
లీనఃపాథసి యస్యలక్ష్మశఫరోనిర్దగ్ధమూర్తిఃపున
స్సర్వాంగీణమహోకరోతిసకథంసంతాపమద్యస్మరః ॥

పదాంతరంగత్వా ॥ పురోవలోక్య ॥ సఖేపశ్యపశ్య ॥ దృష్ట్వైవ కింబ్రవీషి ॥ మయాసాంప్రతంసాదరమాలోకనీయావాం అతిరమణీయానాయికాకృతిర్వాం పరంపరావలోకితావాం పదమాలోకితమేనామాలోకయతాం। ఇతి ॥ మన్యేచతావదిదమస్యాః ॥

ప॥ లావణ్యాంబునిధౌస్మరేణమథితేకోమావళీభోగినా
నిక్షిప్తస్తనమందరాద్రిశిఖర ద్వంద్వాంకురంగీదృశః ॥
జాతంలోచనవీచికాసుగరళం బింబాధరేచామృతం
తేనాద్యంవిదధాతితాప మపరంత్వాజీవనంకామినామ్ ॥

కించ ॥

ప॥ అధరేపల్లవరాగోవిటపసమాశ్లేషవిభ్రమోబాహ్వోః ॥
అస్యాభుజంగభోగప్రాగల్భ్యంస్ఫురతికించరోమాళ్యామ్॥

ఇతిపునర్విలోక్య ॥

ప॥ స్తనాభోగోమధ్యంతరళయతి తావద్గురుతయా
పృథుశ్రోణీభారశ్చలనమవ(చరణమపి) రుంధేచరణయోః
కరాలంబందాతుంతదపిబతనాసీదతిసఖీ
కథంకల్యాణీయంమదభిముఖముత్తిష్ఠతిబలాత్ ॥

మయూరక - కింబ్రవీషి ॥ కథమియంవయస్యమామాలోక్యచిరపరిచయసముచితప్రణయేవ సవినయముత్తిష్ఠతేతి ॥ అథకిమ్ । ఇయమనంగరాజామాత్యస్యకళానిధేః కళత్రంచంద్రికానామ ॥ కింబ్రవీషి॥ కేనపునరియమనవద్యాంగీగణికా సరణిమవతారితేతి ॥ నను భగవతాభావజేనైవ ॥కింబ్రవీషి॥ యుక్తమాహవయస్యః ॥

ప॥ విసదృశఘటనాకుటిలం పంకజయోనించిరాయపరిభూయ ।
కరుణాశాలీకామః కాంతానాం కాంతమనుగుంఫతే ॥

భవతువయస్యేనగణికాసతీ పరిగృహీతా కింవాకులాంగనా సత్యేవ ॥ఇతి॥ సావజ్ఞమ్ । కింగణికాజనంగణయతి సాధారణభుజంగఇవతవప్రియసఖోభుజంగశేఖరః ॥ ఏవమేతత్

ప॥ క్ష్వపణోపాధికం ప్రేమనటసంపణ్యయోషితామ్ ।
పల్లవేషుపరస్త్రీణాంక్వచనైసర్గికోరసః ॥

ప॥ శీలంనాద్రియతేకులంసమనుతేనైవానురుంధే గురూన్
నారీణాంకులదేవతాకిలపతిస్తం చాప్యహోముంచతి ।
కింబ్రూమఃపరయోషితః పునరసా వన్యోన్యరాగక్రమః
స్వప్రాణానపిజాతుచిన్నగణయ త్యేషావిటార్థేయతః॥ఇతి॥

వయస్యపణాశయైవపరిభూయతేగణికాజనగౌరవమ్ ॥ నచైవమ్ ॥ తదా ॥

ప॥ అశంకితసఖీకృతం పునరలజ్జముక్తాంబరం
ప్రవృత్తకరణక్రమం ప్రచురచుంబనాడంబరమ్॥
సశబ్దకరతాడనం సపరిహాసనసంభాషణం
సకస్యసురతంమనోహరతివారవామభ్రువామ్॥
ఉపసృత్య ॥ భుజంప్రసార్య॥
ప॥ ఆస్యతామాస్యతాం తావదుపచారైరలంప్రియే।
క్వాసౌగురుకుచాభోగః క్వేదముత్థానసాహసమ్॥
ఇతిహస్తేగృహీత్వాఉపవేశ్య ॥ సఖిచిరాయరూపమనురూపం
[illegible] వృత్తమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ భావకిమేతావతాసంవృత్తమ్।విచారయతు
భవా[illegible]
ప॥ వల్లరీషుమధుపేనవల్లితా పద్మినీషపరిభుజ్యతేయది।
కింఫలంకితవసౌరభశ్రియఃకదర్థమాదపికథంచిమత్త్రితేః॥ఇతి॥
సఖిత్వమేకాయత్తచిత్తమపిమామన్యాసక్తంభావయసి । నను
నక్తందివమపి॥
ప॥ యత్రావత్పతిబాహుపాశవలయం విశ్లేషయంత్యాగతం
యత్రాణేకధితంరహస్యమితరావేద్యంచహృద్యంపునః॥
యచ్చాప్యస్థలదింద్రనీలవలయం గాఢంత్వయాలింగితం
తస్మేతామరసాయతాక్షి నితరామావర్తతేచేతసి॥
కించాన్యదపికథయామి॥స్మరతుభవతీసఖీ॥
ప॥ చిరంపత్యానక్తం మయి కృతకసల్లాపిని గృహే
బహిర్వ్యాజాద్గత్వాసుముఖినివసంత్యాంత్వయిపునః।
మయానిర్యాతేనస్మితరుచినిరస్తేతమసియ
త్తదావక్త్రంపీతంస్ఫురతితదిదానీమివతవ॥
మయూరక ॥ కింబ్రవీషి ॥ వయస్యధన్యాఃఖలుభవాన్ ॥ యత
ఏవముదీరయంతిపల్లవతల్లజాః॥

ప॥ పతింముక్త్వానిద్రాశిథిలభుజబంధంచలితయా
కవాటంనిశ్శబ్దంలఘువివృతవత్యామృగదృశా।
క్వచిత్కేళీన్తోఘునగమసిసాంకేతికగిరా
సమాహూతస్సైన్వైరంవిహరతితయాకోపిసుకృతీ॥ ఇతి॥

సఖిసవ్రీడవైలక్ష్యమ్ ॥ కింబ్రవీషి అతఏవభవతాలఘు తా మాసీతాస్మీతి ॥ స్వగతమ్ ॥ కథమియముపాలంభగర్భవచన సందర్భేణమామధిక్షిపతి ॥ తదేనామన్యతోనయామి ॥ ప్రకాశమ్॥ సఖికాసాకంతుకక్రీడాకలితకౌతుకాక్రాంతా ॥ కింబ్రవీషి ॥ ఇయం మమైవమాతృష్వసేయీ మల్లికానామ ॥ మత్కృతస్నేహానుబంధాబంధుజన మతిసంధాయమామనుసంగతావర్తతఇతి ॥ సానందమ్॥ ఇదమపిమమైవభాగధేయమ్ । యత్కరగళితామివకాంచనోర్మికామేకామేవత్వాం విచిన్వతామౌక్తికమాలికేవ పునరియంమల్లికామయాత్వయాసమంసమాసాదితా । తదధునాయదినకుప్యసి॥ కించిత్పృచ్ఛామి ॥ కింబ్రవీషి ॥ పృచ్ఛపృచ్ఛేతి । సానురాగమ్॥

ప॥ ఉన్మీలత్పులకంకపోలతలయోరుద్బాంతమీషద్భ్రువో
రాలోలంనయనాంతయోర్మ్యయిపిబత్యాస్యంప్రవాళాధరమ్।
వ్యాధూతారుణపాణికంకణరవవ్యాఖ్యాతమస్యావచో
మామాముంచవిముంచమామితిమనశ్రోతుంసముత్కంఠతే॥

సస్మితమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ త్వామేవతావదేనామీప్సితంపృచ్ఛస్వయమేవసాకథయతి ॥ ఇతి ॥ భవతుతావదిమామాలాపయామి॥మల్లికామాలోక్య॥ అయిమల్లికే॥

ప॥ పతన్నపిపయోజాక్షి పాదమూలేతవాసకృత్॥
కంతుకఃకరలగ్నోయమితిసంతాడ్యతేకథమ్॥

కింబ్రవీషి॥

ప॥ పతితమపిపాదమూలె పశ్చాదుత్పతనశీలమవిలంబమ్॥
కంతుకమపికాపురుషం కరతలలగ్నంనతాడయేత్తావా॥ఇతి॥

అయ్యికిసేతావతా పరిహీయతే ॥

ప॥ తరుణీపదపల్లవప్రహారం
తరుణా మే పరమం వదంతి భాగ్యమ్॥
పరిపాటలతత్కరప్రహారః
పరిభావశ్శిరసయంవరోరు తేషామ్॥

మయూరక - కింబ్రవీషి ॥ కథమస్యాః కులక్రమాంగతగణికాక్రమాయా ఇవ ప్రత్యగ్రగణికాయా అపి న లజ్జాకణికా ॥ ఇతి ॥ సుతనో కిం బ్రవీషి ॥ భావకుంజరమాహూయ కుటిలద్వారపథేన కిమితి గంతవ్యమితి॥ సబహుమానమ్॥ సాధుమల్లికె సాధుసాధు॥ సఖె కింబ్రవీషి॥ నైవం ఖలు వక్తవ్యమ్ ॥ కథంవరాహమాహూయ పురీషం నిషేద్ధవ్యమ్॥ ఇతి॥ మల్లికె త్వమపి ॥ కింబ్రవీషి ॥ అరేమయూరక కుబుద్ధయా ప్రార్థిన స్తవకుతో మందురాధికారః ॥ గచ్ఛగచ్ఛ కిందాతా నాకిమాదాతా వాత్వమితి ॥ సఖె కింబ్రవీషి ॥ కథమియం గణికాయా జననీవ కటుత్రాణి కథయతి దురక్షరాణీతి ॥ అపవార్య॥ సఖె విరమ విరమ॥ కుటిలాంతరంగాః ఖలు కుటిలాయతాక్ష్యః ॥ కింబ్రవీషి ॥ కుటిలాంతరంగా ఇతి న వక్తవ్యమ్॥ కుటిలతరాంతరంగా ఇతి॥ కించ॥

ప॥ కింబ్రూమహే కుటిలతీక్ష్ణకఠోరభావా
నాంగేషుమాంతి సుదృశాం కిముతాంతరంగే।
యత్రావదాద్య మలకేషు దృశోర్ద్వితీయ
ముజ్జృంభతే తదితర త్కుచకుంభయోశ్చ

భవతు చంద్రికామాలోక్య సోఢవ్యమితి ॥ చంద్రికే కింబ్రవీషి ॥ మయూరక త్వయి కించిత్ప్రథమముదితమవినీతమ్ । తదనుయావనమదదుర్లలితాయామస్యామపి కించిదుదంచితమ్ । కిమేతావతా ॥ పశ్య కంతుకక్రీడాచాతుర్యమస్యాః పల్లవపాణేః॥ అయిమల్లికె - ముధా మాకృథాః కలహం పరిహాసకుతుకే మయూరకే । విహరతా వ తత్కంతుకేనేతి॥ సహర్షమాత్మగతమ్ । దిష్ట్యా మల్లికామయూరకౌ సమీకృతవతీ చంద్రికా॥ ప్రకాశమ్॥ సఖె పశ్య పశ్య॥

ప॥ గుణినమథాపిసువృత్తంతాడితమాలోక్యకందుకంతన్వ్యా॥ పరిన్వ
త్యతికుచభారః॥ కింబ్రవీషి॥ కర్కశవృత్తస్యకుత్రకారుణ్యమ్॥
వయస్యదీయతాంమితోదృష్టిః । యత్రశుకమాలాపయతి శుక
భాషిణీ॥ ఇతివిలోక్య॥ సకౌతుకమ్॥

ప॥ ఆలాపయంత్యాశ్శుకమాయతాక్ష్యా
మూర్తా ముఖస్థాక్షరపఙ్క్తిరేవ।
విలోక్యతేఽస్యా విమలేకపోలె
తాటంకముక్తామణిబింబదంభాత్॥

శ్రవణమభినీయ॥ కోయంకలకలఃపౌరాణామ్॥ కింబ్రవీషి॥
వయస్యగత్వానిరూపయామఇతి॥ సఖిసావధానంతిష్ఠ॥ కతిచిత్ప
దానిగత్వా॥ పురోవలోక్య॥ సఖేపశ్యపశ్య॥ అయమిహ॥

ప॥ పౌరానాకులయత్యలం తతఇతఃపశ్యన్సతత్యాపణే
వ్యగ్రానాపణికాన్విపృత్యవదనంవిత్రాసయన్గర్జతి।
పాణిభ్యాంయుగపన్నఖైశ్చముహుర్గ్రస్తాంతిముద్గాన్యవాన్
ధావత్యుత్ప్లవనైస్ప్లవత్యపికపిఃపాపప్రసాదమారోహతి॥

సహాసమ్॥ కింబ్రవీషి॥ ప్రతిష్ఠాలక్షితం ఖలు ప్లవంగచేష్టా
లక్షణమ్॥ పశ్య॥

ప॥ లీలాచంక్రమణైర్విటంకశిఖరశ్రేణీషులోలంచరన్
ఆసీనఃక్వచిదూర్ధ్వజానుకలయన్శేషస్సముజ్జృంభణమ్॥
క్రీడాకారివిచేష్టితైర్విజనమయ స్వర్తాగ్రిణివానుభువాం
పౌరాణాంపురతశ్చరన్ప్రహసనంప్రస్తౌతిశాఖామృగః॥ ఇతి॥

శ్రవణమభినీయ॥ అయమిదానీమ్॥

ప॥ నాడీభేదవిభిన్నకాలకలనా విజ్ఞానసంసిద్ధయే
దైవజ్ఞాభిహతోదమందఘటికాఘంటామణే రుత్థితః।
లోకానాంశ్రవణోత్సవంవిరచయన్రుంధన్క్రమాద్రోధసీ
ద్రాఘీయాన్నినదఃకదంబముకుళన్యాయాత్సముజ్జృంభతే॥

తదయమధ్యాహ్నసమయోవర్తతే ఊర్ధ్వమవలోక్య ॥
సఖేపశ్య ॥

ప॥ స్థానానుదగ్రతరపర్వతమస్తకేషు
విన్యస్యసాంద్రరుచిరద్యసహస్రభానుః ॥
అస్త్వేష్టుమంధతమసంగహనేషులీన
మార్గోహతీతిగగనాగ్రమయంప్రతీమః ॥

కింబ్రవీషి ॥ మమతుపునరేవంభాతి ॥

ప॥ కాంతారలీనమివసంతమసంవిచేతు
మాకాశపాదపశిఖామధిరుహ్యభానుః ।
ఛాయోహ్యయంపతనభీతఇవాఖిలానా
శాఖావశీంనిజకరైర్వ్యగపద్బిభర్తి ॥ ఇతి ॥

సర్వతోవలోక్య ॥ అహోస్థావరాణామపిశరణాగతపరిత్రాణపరాయణతా ॥ పశ్య ॥ అంగుళ్యాదినకరమండలంనిర్దిశ్య ॥

ప॥ కోపాదేషకరాన్ప్రసార్యకురుతేసన్నాహమహ్నాంపతి
శ్ఛాయాంనాశయితుంనిజాతపభరత్రాణోద్యతామద్యతామ్ ।
ఏతేభూమిరుహాస్తుపల్లవకరైస్సంరుధ్యభాస్వత్కరాన్గోపా
యంతి॥ కింబ్రవీషి॥ నకోనువాపరపరిత్రాణోద్యతంత్రాయతే॥
పరంతుచ్ఛాయాపరిపాలనంనపాదపానాంప్రశంసాపదమ్॥

ప॥ యేపాలయంతినిరుపాధిఫలాదిభిస్స్వైః
పాంథానరీతోపివిషయాంతర్భవనప్రయాతాన్
స్వాకారమేవదధతీంస్వశరీరజాతాం
ఛాయాంనపాంతితరవఃకథమాతపాత్తే॥

ఇతి॥ అన్యతోదృష్ట్వా॥

ప॥ కమలోదరమకరందంసపదికదుష్ణంవిహాయసానందమ్ ।
మదశిశిరకరటపాళీమిభకలభానామ్నుపైతిమధుపాళీ ॥

కతిచిత్పదానిగత్వా ॥ ఇత్థమిహ ॥

పః సిక్తంస్వేదపయోభిః సక్తంకరజవ్రణైశ్చ చార్ద్రైము।
సీతక్పృతిసంకుచదధరంకంచుకమబలాశనైర్ధదంచయతి ॥

కింబ్రవీషి॥ ఏవమేతత్ ॥

॥ ఉచ్చైరున్నమనాద్భుజాలతికయోరుస్రమత్తా పార్శ్వయో
రాద్రాణనాద్రణనఖవ్రణాంకవలయా వాదర్శణాయంతీకుచౌ॥
బిభ్రాణా చుబుకాంచ లేనసిచయం బింబాధరా పాటలం
కాంతా ముంచతిదుస్సహాతపపరిక్లాంతాశనైరకంచుళీమ్ ॥

ఇతి॥ పునర్విలోక్య ॥ కథమగ్రత ఏవ సముదగ్రకనకదండకలితపాం
డురాతపత్రపుండరీకమండలచ్ఛాయాంతరితఘనాతపాకాపి కమల
ముఖీసఖీకరకమలమవలంబ్య సలీలమభిముఖీభవతి॥ నిర్వర్ణ్య॥

ప॥ కర్ణైస్సాకరంహారంముఖపరిమళం మోహనదృశో
రుచాం నేతా నేతా కమలమమలంబాంధవమితి।
రుషాచ్ఛత్రచ్ఛద్మా తిరయతి రవింశీతకిరణః
దురాలోకంలోకైర్నిపువిభవమాలోకయతికః ॥

సప్రత్యభిజ్ఞమ్॥ కథమియమస్మదపహృతకౌమారా నాతిచిరాదే
వసమగ్రయావనావతారా తారా॥ యతః॥

ప॥ ఉచ్ఛేదం ప్రతిపద్య పక్వబదరీభావం సమేత్యక్రమా
త్పున్నాగాకృతిమాప్యపూగపదవీమారుహ్యబిల్వశ్రియమ్।
లబ్ధ్వా తాళఫలోపమాంచ లలితాభూసాద్యభూయోఽధునా
చంచత్కాంచనకుంభజృంభణమిమావస్యాస్తనౌబిభ్రతః ॥

ఆలింగ్య ॥ ఆత్మగతమ్॥

ప॥ ఆలంక్రోడీకర్తుంయదపవ్రృతమఙ్గమభవ
ద్విజైనైకసాపి ప్రథమపరిభోగే మృగదృశః॥
తదేవాద్య ప్రేష్ఠాగతమపి మదంగైకరసతాం
నమాలిప్రోత్తుంగస్తనభరతయా బాహుయుగళే॥

ప్రకాశమ్॥ అపినామ యదాకదాప్యాస్మరసి భుజంగశేఖరమ
సోపాలంభమ్॥ కింబ్రవీషి॥ కిమితిస్మరామికితవాచారంభవంతమ్॥

ప॥ మాయావిన్యతికఠినాత్మని దయాదూరేమృషాభాషణే
మిథ్యాబాహ్యావిడంబనైకచతురే శ్రీకృష్ణకింమేత్వయా॥
ఆస్తేకో౽పివియోగభీరురనిశం కృష్ణోమమాంతర్బహి
ర్వ్యంపశ్యామిచసల్లపామిచముహుశ్శ్లిష్యామిహృష్యామిచ॥

ఇతిసహర్షమ్ ॥ ఆత్మగతమ్ ॥ కథంవారయువతీ జాతేరపి
ప్రేమబంధురంహృదయమ్ ॥ సఖిజానామితె సహజానురాగ రమ
ణీయంచేతః ॥ భవతుకేయంపార్శ్వవర్తినీ ॥ యస్యాః॥

ప॥ కించిత్కించిదుదంచతీవవలయాకారేణవక్షస్థలీ
మందంమందమివాధిరోహతివచోలీలాక్రమేవక్రిమా॥
స్తోకంస్తోకమివావిరస్తిసరసక్రీడా (పీడా) విలాసోదృశో
ర్వారంవారమవేక్షతేచమదనోవస్తుంవగాంగ్యావభుః॥ కించ॥

ప॥ పద మధరదళే విధాయరాగః
ప్రవిశతిసంప్రతిమానసంమృగాక్ష్యాః॥
పతతి కుటిలతాపి కుంతలేభ్యో
విపులవిలోచనలోలవీచికాసు॥

కింబ్రవీషి॥ భావఇయంమమైన కనీయసీశశిరేఖా॥ ఇతిసప్రత్యభి
జ్ఞాశ్చర్యమ్ ॥ కథమేతావత్యైవా నేహసా తావదియమీదృశీమాకృతి
సంపదమధిగతా ॥ మమత్వామామాలోకయతః॥

ప॥ అవ్యక్తవర్ణమపికర్ణరసాయనంయ
త్ప్రేయశ్శ్రుతంపదమపిప్రియదర్శనంయత్।
ఆభాషణంచగమనంచతదేవసాక్షా
దద్యాపిమేభవతిశైశవవృత్తమస్యాః॥

తదస్యా అపి కౌమారమప్యహమేవ హరిష్యామి। మయూరక కింబ్ర వీషి॥ విదగ్ధః ఖలు భవాన్ ముగ్ధాంగనా జనమనోరంజనకలాసు॥ ఇతి॥ యద్యేవమంగీకరోతి ప్రియా సీతారా॥ తర్హి సఫలం మే వైదగ్ధ్యమ్॥ సఖే కింబ్రవీషి॥ మదనుభుక్తశేషం కిల తయానుభోక్తవ్యమ్॥ గచ్ఛ గచ్ఛ॥ కఠోరతాపేన పాదనఖాంపచే పథి కింవృథాలాపేనేతి॥ తర్హి గచ్ఛామి॥ వయమప్యుద్యానవాటీం ప్రవిశ్యాతపం నేష్యామః॥ సఖే పురోద్యానపద్యాం దర్శయ। కింబ్రవీషి॥ ఇత ఇత ఇతి॥ పరిక్రమ్యావిలోక్య॥ సకౌతుకమ్॥ కథమత్రైవ సరస్యాం మాధ్యాహ్నికస్నానమాచరంతి మహీసురాః॥ విహస్య॥ కిం బ్రవీషి॥ అనవరతజడాశయ పరిచయాదేవ నూనమేషాం శ్రోత్రియ జడానాం ప్రతిదినమతిశేతే మతిజాడ్యమ్॥ కించ॥ సీతాసిత సరిత్ప్రముఖమహాతీర్థరాశే రపి మహత్తరమిదం మరకతనామ కంసరః॥ పారలౌకికసుఖసాధనమితి పౌరాణిక గాథా మనుధావతామవనీసురాణా మవారణీయమంభోవగాహనవ్రతమ్॥ ఇతి॥ నను రహస్యవిదామత్రైవ సుఖమస్తి॥ యతః॥

ప॥ దరహాసవిలోకనాపదేశా న్నిఖిలే యత్ర సితాసితేతటిన్యౌ। సుదృశాం పురతో విగాహ్య తస్మిన్ సుఖమత్రైవ భజంతి కేపి ధన్యాః॥

అన్యచ్చ॥

ప॥ భృంగోత్పలాంబురుహకంబుమృణాళకోక
శైవాలవీచిసలిలభ్రమసైకతాని।
యత్రైతే భహస్తకమతస్ఫురితాని భాంతి
క్రీడంతి తత్ర రసికాస్సరసం సరస్యామ్॥
కింబ్రవీషి॥ సఖే దీయతామితో దృష్టిః॥

ప॥ అంబుసిక్తవిమలాంబరాంతరా
ద్బింబమానజఘనోరుమండలాః॥
ఉత్తరంతి సరసోద్య బాలికా
శ్చిత్తమోహకరసిద్ధమూలికాః॥ ఇతి॥

దృష్ట్వైవ స్మరణ మభ్యధీయ। వయస్య॥

ప॥ విమలసలిలోత్తారకాంబరప్రతిబింబితాం।
ముహురవయవశ్రేణీమేణీదృశాం మనుపశ్యతః॥
స్మరతి తదలం చిత్తం పశ్యత్య మూ యదారచయన్ పురా।
ముషితవసనే మందం మందం గతే మయి గోపికాః॥

పునః కిం బ్రవీషి ॥ ఇతో ఽపి తత్ర నళినీదళచ్ఛాయాయాం వికచరాజీవరాజవిరచితనివాసా విహరంతి రాజహంసా ఇతి ॥ నిర్వర్ణ్య॥

ప॥ ఛాయామాయతనాళపత్రకపటచ్ఛత్రోదితామాశ్రితా।
కుర్వాణా నిజపక్షపాతిభవనం కోశోదయామోదినీ॥
సానందం కలభాషితాని కలయంత్యాబద్ధపద్మాసనా।
లక్ష్మీస్సన్నిందతి రాజహంసపరిషన్నామానురూపామియమ్॥

పదాంతరం గత్వా ॥ ఇదమిహాసీమ్॥

అవిరళజలకరనివారితరవికరప్రవేశం, రవికరప్రకాశచకితగురుతిమిరశరణీకరణీయలతాగృహప్రదేశం, క్వచన సముల్లసితశతాంగమివ వికచదశోకశాఖాభిః, క్వచిదున్నతమాతంగమివ నిబిడతరతమాలతరుభిః, క్వచిదుదారతురంగమివ క్రీడాకురంగైః, క్వచన పాంచాలవందిబృందమివ కలకలాయమానకోకిలకులైః, క్వచన పునరుత్తంభితపతాకమివ రాజరంభాభిః, క్వచిదుగ్రాంతకుంతమివ కేతకీప్రసూనైః, క్వచిదుద్యతకరవాలమివ చూతప్రవాళైః, క్వచిదుద్ధృతాతపత్రమివ శతపత్రైః, క్వచిదుద్ధూతచామరమివ చపలకలహంసైః, క్వచిదుపగతగీతమివ షట్పదఝంకారైః, క్వచిదుదంచితనటనచటులవారనితంబినీనికురుంబమివ మలయానిలచాలితలలితలతాభిః, క్వచిదుపరచితవితానమివ కాయమానైః, క్వచిచ్చిత్రపటమంటపమివ కుసుమితలతానికురుంబైః, సమంతతః కుసుమశరశిబిరమివ పునరనేన సకలేనాపి స్ఫురతి పురః పురోద్యానమ్ ॥ అపిచ॥

ప॥ మధురాప్సరోవిలాసా మధురసకలనాకులాళిసహకారా।
అక్షతరూపశ్యామాఘ్న్యావనితాజనతేవ భాతి పురవన్యా॥ కించ॥

ప॥ అళికలసదగరుతిలకా చలదళకాంతాసువర్ణకృతమాలా।
తరుణవయోరమణీయా తరుణీలిపిరేవ ధాతివనరేఖా॥

అపిచ

ప॥ మృదులవలిలలితమధ్యం పృథులకుచం చారువిపులభూజఘనమ్।
పున్నాగస్పృహణీయం స్ఫురతి వనం యౌవనం చ నారీణామ్॥

వనం ప్రవిశ్య॥ సఖే పశ్య పశ్య॥

ప॥ మందమందముపగమ్య మారుతే మంజగీకుచకిశోరకస్పృశి।
రాగవత్యపిరసాలవల్లరీ పల్లవేన పిదధాతి పాణినా॥

పునర్విలోక్య॥ కోయమపరిశీలితసన్నివేశ ఇవ, భూతావిష్ట ఇవ, ముక్తచైతన్య ఇవ, ముషితేంద్రియ ఇవ, అనాయత మితస్తతో వివశమేవ కథంకథంచన బలాదాత్మానం సంచారయన్, క్వచిదపిన విశ్రామ్యతి॥ సవర్ణ్యం॥ మయూరక॥ కిం బ్రవీషి॥ వయస్య కలహంస కో మదనవిహ్వలః పరిభ్రమతీతి॥ ఉపసృత్య॥ వయస్య కిమితస్తతో భ్రామ్యసి॥ కిం బ్రవీషి॥ కింకరోమి॥

ప॥ అత్రాకారితమత్ర చుంబితమిహాశ్లిష్టం చ హృష్టం స సా।
స్తన్వంగ్యాత్రవిసృష్ట పత్రశయితం చాత్రైవ సంభాషితమ్॥
ఇత్థం కుంజగృహేషు తాం సుమనసస్తత్తస్య వాపీతటే।
క్రీడాసైకతకేషు చ ప్రతిపదం భ్రామ్యామి భ్రామ్యామి చ॥ ఇతి॥

కయాగణికయా ముషితచేతనో ఽసి॥ కిం బ్రవీషి॥ ఆశికిముచ్యతే గణికయేతి॥ కథం గణికాజనకాముకస్త్వైవయస్యః॥ కిమాహ॥ ప్రభాకరకళత్రస్య పద్మిన్యాః కైరవవిలాసైర్విభ్రాంతస్య తయా మనాగపి నాత్మనః ప్రభవామీతి॥ సఖే సాధు సాధు॥

ప॥ ఉపరిప్లవస్వభావాః ప్రాయోగణికాశ్చ తార్కికాశ్చ।
కథయకథం గాహంతాం రసికానాం మనసి సరసి చ స్వైరం సాంతః॥

మయూరక సత్వరః కంపప్॥ కిం బ్రవీషి॥ సదృశ ఏవ పద్మిన్యాః కలహంసస్య రాగానుబంధః॥ అపిచ॥ తాదృశమేవ తస్యాః సౌందర్యమ్॥ యతః॥

ప॥ పీథీ ముష్టై శయవి నామవిలాసినీనాం।
దేవోత్సవాదిదివసేషు యదాకదాచిత్‌।
వ్యాజాతురం తోపిన నివృత్యపునో బుభోపి।
పశ్చాల్లగంతి పరిఫుల్లదృశో యువానః॥ ఇతి॥

సఖే కలహంసక కథమనాయాసేన సమయమత్ర శుభో ద్యానే మిళితోసి ॥ కింబ్రవీషి ॥ కథమనాయాసమాసాద్య తే పరకళత్రమ్‌॥ శృణుతావత్‌॥

ప॥ వీక్షా విభ్రమచేష్టితైరపి మనో విజ్ఞాతు మేవాక్షమం।
జ్ఞాతే ప్యాలపితుం నశక్యమథవా సంభాషితా పిక్రమాత్‌॥
నేతవ్యా స్వవశంకథం వశమథానీతాపి కృచ్ఛ్రాత్కృచి।
స్సిగ్ధం పునరంతతః పరవధూ రాసాద్య తేవా నవా॥

ఇతి॥ ఆత్మగతమ్‌॥ ఏవమేవతత్‌॥ అత్రాయం సౌ దామినీ కాముకో మయూరక ఏవోదాహరణమ్‌ ॥ అథవాత్రమయ్యేవ తిష్ఠతి భగ్నభాగధేయే కైవ న్యగవేషణయా॥ ప్రకాశమ్‌॥

ప॥ కిమాలాపస్సైన్యే రంక్షణమపికిమేకత్రవసతిః।
కిమాశ్లేషో గాఢం కిముహృదయసాహిత్యమథవా॥
రతాంతే విశ్రాంతిః కిమిహ పరకీయాసు ఘటతే।
తథా ప్యాశ్చర్యం సః పరిపతతి తాస్వేవ హృదయమ్‌॥

తత్కథమాసాదితా పద్మినీ వయస్యేన॥ కింబ్రవీషి॥ సఖే తస్యాః కృతే మత్కృతాయాసో మాసమేకం సక్తందిపమపి కథ్యమానో న పార్యత ఏవ, శ్రుత్వా వా కిమస్తి తతః ప్రయోజనమ్‌, ఫలితం తు కథయామి॥

సాఖలు ప్రథమావలోకన ప్రభృతి ప్రకర్షేణ వా ప్రాచీన పుణ్యపరిపాకానాం, అనుగ్రహేణ వా శుభగ్రహాణాం, మానుకూల్యేన వా కుల దేవతానాం, మనురోధేన వా మధుమాసవాసరాణాం, దాక్షిణ్యేన వా దక్షిణానిలానాం, గౌరవేణ వా కోకిలగురూపదేశానాం, మహిమాతిశయేన వా మధుమదచపలమధువ్రతవిరుతమంత్రాక్షరాణాం, ప్రభా

వేనవా ప్రసవరజస్సిద్ధ చూర్ణానాం, మహత్తయా వా మదనమహా రాజాజ్ఞాభిభూతీనామ్। కింబహునా ॥ స్వకీయేనైవ పరతాపాసహిష్ణునా, స్వభావ (స) తరళేన, రసికసమాజహృదయరంజనేన, వరప్రార్థనాభంగభీరుణా, నిసర్గసరసేన, ప్రకృతివిశేషేణ నాం స్వజనస్యోపరి పరిగ్రాహితరాగానుబంధా, బంధూనపి శ్వశ్రూమపి శ్వశురమపి పతిమపి పరిజనమప్యతిసంధాయ కృతసముపబంధా, యదా యదాస్యాయ మేవమామధిగంతుముద్యతవతీ, తదా తదాసిధారాకరణ నైరిణ్యాసదృశసమాయోగవిఘటనకటులేన, పరశ్రేయోవిఘాతకారిణా, ప్రకృతిదారుణేన, కరుణాగంధవిధురేణ, వాత్సల్యకథానభిజ్ఞేన, దుర్విదగ్ధేనవిధినా, బహూనపివాసరాన్న కేవలం విఫలమనోరథాకులీకృతా, కింత్వసావహమపి శోకమలినీకృతః ॥ హన్త సన్నేనాప్రసరహనిగభస్తిమాలినిశనైరస్తగిరిమస్తకా (శిఖరం) దవతీర్ణే పటిమండవమ్, ఉపరిలగ్నమయూఖమంజరీభిరివ, రపతనపరిక్షుభితజలధిజలోత్పాదితబాడబశిఖాభిరివ విరహిజనహృదయతాపాగ్ని వికీర్ణపరిశ్లిష్టమదనవిసృష్టదహనహేతిభిరివ సంధ్యారాగరుచిభి రాపాటలేషు పయోదపటలేషు దుర్జనహతచక్షుష్వ వేగాసమహిష్ణుతమేవ తారతరవిరావముఖరముఖు, అభితః కృతపతత్రప్రటపీసూన నంచ శిశిరకుసుమరసపరాగపిహిత నిజహితకులాయమహీరుహాగేషు విహంగేషు, తదాలోకనభయాదివ శ్రియాఘటిత దళకవాటేషు కమలవాటేషు, తత్కృతదురంతసంతాపాదివ సంజాత విస్ఫోటేషు కుముదముక్తాస్ఫోటేషు, పథికసముత్తరంగదత్తాంగతదంగారకణికాస్వివ దర్శితావతారాసు తారాసు, గగనతలగాఢలగ్నాంకిత బహుళతయా పునరవగళంతీభిః తదుజ్జ్వలకజ్జలధూళీభిరివ తమఃపటలీభి (తిమిరపాళీభి) రాక్రాంతేషు దిగంతేషు, విస్ఫురత్తదీయవిస్ఫులింగేష్వివ విద్యోతిత వనాంగణేషు జ్యోతిరింగణేషు, కించవిఫలజనచక్షుషి విస్ఫురిత సకలతారకారోచిషి ప్రచీయమానకౌశికదృగాయుషి దూరదృశ్యానలార్చిషి, ధ్యాయమానచక్రవాక హృద

యాప్రుషి చంచరీకపరిపీయమాన కువలయమకరందప్రుషి, ఉన్మీ
లచకోరకాత్ప్రుషి ఉన్మిషదశేషౌషధిజ్యోతిషి ఉదగ్రదీపికార్చిషి ఉ
ద్బోధితకుసుమధనుషి, శిశిరమరుదనుమీయమానసరసి, నష్టసం
ధ్యారాగతేజసి, అపరిదృష్టచంద్రమసి అపవిష్టచంద్రికామహసి,
తస్మిన్నస్నేహసి ప్రబలతమతిమిరపటలపటీకృతావకుంఠనతయా కేనచి
దప్యలక్ష్యమాణో నిభృతపదక్రమం క్రమాత్ప్రభాకరగృహప్రాం
గణం ప్రవిశ్య తస్మిన్నేవ పూర్వకల్పితసంకేతే స్నానికేతే వ్యవస
మ్ ॥ ఇతి॥ తథాహి సంప్రదాయజ్ఞోసి॥

ప ॥ స్నానాలయే వాతతనిష్కుటే వా గోష్ఠేపి వా పుష్పకుటీరకే వా।
పరాంగనాభోగపరేణ యూనా వాస స్త్వన్యయాలోకవిలోకయాన్య॥

తత స్తతః॥ కిం బ్రవీషి॥ తత స్తస్యా దేవర స్తదేవగృహాంగృహీత
ధూమవర్తిః రంగారార్థీ ప్రవిష్టాంతముపవిశ్య చుల్లీసమీపభువి త
త్రత్యైస్సైకతైశ్చిల్లుప్తాపశిష్టేన కాష్ఠేన గాఢావనమితముఖాధః
కించిదుల్ముకముల్లలయన్, దంతిపరిబద్ధభస్త్రాపరాగముత్సారయన్,
వదనమారుతాయావ దేవ దరిదృశ్యమానాంగారరుచిభిరగారతమిరని
కరం మదీయస్త్రైరత్నైరివ సంకుపసారయతిస్మ ॥ ఇతి॥ హంత అత్యా
హితమత్యాహితమ్ ॥ తత స్తతః ॥ కిం బ్రవీషి ॥ తావ దేవ మదుపకం
ఠగతే సలిలకలశే నున్నైపనిపాతితే తదంబుపరివాహావిగాహనసము
ద్భవన ప్రూతాల్పరిపుష్టితేనకదుష్టేన భస్త్రనాయుగపదేవ నాసా
నయనవదనవివరపాతినా కమపి వికారమాపాదితః ॥ తత్కాలఏవ
కలశపతనచకితపలాయమానగృహబిడాలకం కలశపతనకారణము
న్యమానో మన్యుచంచదుపరి విప్లుష్టావశిష్టేనకాష్ఠేనతాడయన్ పత్న్యాపుటే
నాసికాముఖరంధ్రక్షోణీచ పటాంచలేన పరిమార్జయన్ నష్టహు
తాశనతయా నిరాశో నిర్గతః॥ ఇతి ॥ సహర్షమ్॥ దిష్ట్యా పునరుజ్జీవి
తోసి॥ తత స్తతః॥ కిం బ్రవీషి ॥ గత్వా చ పంచషాణి పదాని పున రేవ
నివృత్య వామకరేణ కవాటమాకృష్య బహిరాయసకీలేన బధ్వా నిరగాత్

ఇతి॥ సవిషాదమ్ కష్టం కష్టమ్ ॥ తతః కింబ్రవీషి॥ అథకథంచనకంచిత్స్వ
మయమవస్థితో మందమందం కవాటపుటం విఘటయితుమనేకధా
ఆత్మానమాయస్య నీరంధ్రకృతబంధనతయా బహుభిరప్యుపాయైరశ
క్యవిఘటనమవధారయన్నచింతయమ్ ॥ తదాఖలు ఇదం కవాటబంధ
నమకించిత్కరం భవేత్॥ యదినసంప్రసీదతి మత్ప్రేయసీ పద్మినీ ॥ య
దిచ కేనచిదంతరాయేణోపహన్యమానయాతయా సదనాన్నిర్గం
తుమేవ న పార్యతే ॥ తదాపునరత్ర గాఢకవాటబంధేషు నేష్టకచితభి
త్తౌ అభేద్యోపరిచ్ఛదే సద్మ ఛద్మని దారుపంజరే బుద్ధిపూర్వకమాత్మా
నైవ నిపాతితస్యమమ ప్రభాతే గృహాంగణికరపతనమవశ్యమసంశయ
మేవభవిష్యతి॥ కోఽత్ర ప్రతీకారః, కోవా నిర్గమోపాయః, కావా
చయుక్తిః, కింవాశరణం, కస్మైకథయామి। కథంవాజనోపహా
సంపరిహరామి, కథంవాగౌరవంపరిపాలయామి, కథంవాబం
ధుగృహేషుసంచరామి, కథముపనేతవ్యోఽపవాదః, కథమపలో
కనీయోగురవః। సర్వథాచోరంవాజారంవావ్యపదిశంతిజనాః ॥ కి
మనుభూయమహాత్ఫలమేతావతః పరిభవస్యభాజనతాంనీతోఽస్మీతి య
దనుసంధాయసవర్ణమపివిస్మరిష్యామి॥ కించ॥

ప॥ నాలింగితం ఘనపయోధరతుంగమంగం
నాస్వాదితం మధురమప్యధరప్రవాళమ్॥
నాఘ్రాతమాననసరోరుహమప్యముష్యా
హంతాధునైవ కథమాపతితోఽంతరాయః॥

ఇత్యాదికమీలితలోచన ఏవాకలయన్ కమపి పద
శబ్దమశ్రౌషమ్ ॥ శ్రుత్వాచోన్మీలితనయనో ద్వారసంధివివర ప్రవి
ష్టైరాయామిభిరిందు కాంతమయకుంతానుకారిభిః అర్ధావమథి
తగేహాంధకారైః పరిస్ఫుటాకారవిశేషమర్థజాత ముపదర్శయ
ద్భిరనతిబహుభిరిందుపాదైరనుమిత చంద్రోదయసమయపరిమాణః
సాశయం సాశంకంచ కవాటవివరదత్తచక్షుః, అతిప్రౌఢచంద్రా

లేపతయా నిశ్శేషపరిస్ఫుటాకృతిం, దరప్ఫుల్లమల్లికాదామవలితకేశ కలాపం శశికిరణపాళీపరివేష్టితమివ తిమిరపటలం శిరసా ధారయం తీం సదనవనవిహారచకోరశాబకబళితచంద్రికాకచ్ఛప్రదేశాన్ అ చ్ఛకపోలకాంతిపూరైః పూరయంతీం, శ్రుతిపథలంఘనజంఘాల విపులలోచనవసతిసీమావిభాగహేతునా సేతునేవ నాసావంశేనా లంకృతాం, గృహదీర్ఘికావికాసికువలయావలేప మపసారయితు మివ తతఇతోఽధిత్సు కటాక్షాన్ విక్షిపంతీం, జాంబూనదాంబరపరివి హితావగుంఠనతయా సహోదరీ మోహమిళిత మేఘసౌదామినీలత యాకృతాశ్లేషాం, విమలనఖమణిప్రతిబింబడంబర కృతపాదపతనం వదనకమలపరాజితచంద్రమసం పదక్రమోపదేశేన పదేపదే విధూ యావధీరయంతీం, కురువకకుసుమమంజరీ మంజుళితమలయగిరిసు శీతరళపటీరపవమానస్య అంగసంగభియా నిర్యత్స్వపటాంచలోల్లసక పటేన పాణికమలేన పరిహరంతీం, ప్రావృషమివ ఘనపయోధరాం, శరదమివ ప్రసన్నసరసాశయాం, చంద్రరేఖామివ చారుసుధాధరాం సముద్రసంపదమివ సమకరస్ఫురితకలశశోభిరమ్యాం, తారామివ సుగ్రీవాధిరోపితహారాం, సుయోధనసేనామివ కర్ణావసక్తగాంగే యాభరణాం, సుమేరునగామివ సువర్ణమేఖలాం, సురవనిమివ సు రతరుచిరోపగూఢస్వాంతాం, సమగ్రకలావయవామపి దర్శితానం గవిభ్రమాం, సేనామపి అబలాం, సంజాతసాత్త్వికోదయామపి సాం ద్రతమోవిగాహనకుతూహలాం, గుణానురాగిణీమపి ప్రదోషాగమో త్సుకాం, పరలోకభీతామపి అంగీకృతస్వైరభావాం, తామేవ కాం తామపశ్యమ్ ॥ ఇతి ॥ సఖే ఖరకిరణసంతాపితోఽపి శిశిరకరకలావలోకన కుతుకీ కుముదాకరః ॥ తతస్తతః ॥ కిం బ్రవీషి ॥ తతస్తదవలోకనసుధా రసాప్యాయిత సకలావయవతయా కమపి ప్రమోదభరమంతరమాం తరమాం, సంధ్యాసఖ్య ఏవతయా విఘటితే కవాటబంధే ప్రాగేవ దరవివృ తకవాటపుటః పిహితకరః పురస్తాత్ప్రసార్య పూర్వకాయం కా

యజ్ఞసామ్రాజ్యకమలామివ పద్మినీం కరే గృహీత్వా తదేవ మజ్జనని వేశం ప్రావేశమ్॥ ప్రవిశ్య॥

ప॥ ధమ్మిల్లం సుమమప్యుంచ న్ముంచ కిమిదం గృహ్ణాసి చేలాంచలం
హారస్త్రుట్యతి తిష్ఠ తిష్ఠ గురవో నిద్రాం న గచ్ఛంతి నః॥
మందం జల్ప గృహే పతిస్స్వపితి మే ధూర్తేతి సల్లాపినీ।
మామాలింగ్య కపత్యముక్తవసనా సా సత్వరం ప్రేయసీ॥

ఇతి ॥ సఖే మాన్యోஉసి॥

ప॥ వేశ్యా కింతవ కంచుకీం శ్లథయితుం వేణీగ్రహం మా కృథా।
రాజ్యం నేదమరాజకం తవ బలాత్కారేధికారః కుతః॥
నీవీం మా స్పృశ తే స్పృశామి చరణావిత్యాలపంతీ హఠాత్।
ద్యూనాలం పరిరభ్య తే పరవధూస్స్వయం పిధన్యో యువా॥

తత స్తతః ॥ కిం బ్రవీషి॥

ప॥ పాదాగ్రేణ కథంచన స్థితవతీ బాహూ నిధాయాంసయో
రున్నమ్యోరసి నిగ్నము స్తనభరేణాశ్లేషణం కుర్వతీ॥
బాలా ముంచ న లగ్న ఏవ చపలం స్పృష్ట్వా కటోల స్థలం।
* కర్ణే సాంతిరతిస్త్ర కామపికలన్యాహారరూపాం సుధామ్॥

యథా కిలా వ్యాహం శరో వేదనాదూయమానేన ఆర్యపుత్రేణ శ్వశ్రూసమీప ఏవ శయితుమాదిష్టాస్మి ॥ శ్వశ్రూశ్చ ప్రాతిపథ్యాం శయనగృహం ప్రతి ప్రస్థాప్య నిద్రాం ప్రవిశ్య వర్తతే ॥ తదేహి త్వావ దావామ శంకం పురోద్యానే విహరావః ॥ ఇతి ॥ సాధు మంత్రితం త్వయా॥ మా శ్వశ్రూసమీపశాయినీం మన్యతే పతిః, పతిసవిధశాయినీం మన్యతే శ్వశ్రూః తదుభయతోపి భయం న శంకనీయమితి॥ తతః॥ కిం బ్రవీషి॥ తతః వికసత నారికేళతరుశాఖాదళవలయ కాయమానాం చరితచంద్రికాధోరణ్యాం సరణ్యాం తయా తమన్యా త్వావదిదమేవోద్యానమానీతోస్మి ॥ ఆనీయ చ సా॥

---

* ఆసించచ్చ మధుకామపి శ్రవణయో రాలాపరూపాం సుధామ్॥

శ్లో॥ సల్లాపకేళికరతాడనసోపహాస।
తాంబూలచుంబనకుచగ్రహణైర్విహారైః॥
ఉద్బోధితాంగజతయా స్వయమేవ తావ।
త్సా ప్రవర్తత ప్రథమతో రతయే నతభ్రూః॥ కించ॥

శ్లో॥ కంఠాశ్లేషణమున్నతస్తనభరశ్రోణీతటగ్రాహిణం।
సంసక్తోరుయుగంగృహీతజఘనప్రాకారమత్యంతతః॥
ప్రాగేవశ్లథబంధమిందువదనా గాఢాపమర్దాసహం।
విజ్ఞాయాత్యజదాశు కాంచనపటంవ్రీడాకులాపీక్షణమ్॥

ఇతి॥ మయూరక సహాసం కిం బ్రవీషి॥ కాంచనపటమిత్యభిధాయ మాముజ్జీవితవానసి ॥ యతస్తత్క్షణమేవ తాదృశమత్యజదితి కథయసీతి భీతోఽస్మి॥ ఇతి॥ సస్మితమ్॥ భవతు తత స్తతః॥ కిం బ్రవీషి॥ వయస్య తతః పరమ్॥

శ్లో॥ ప్రాగల్భ్యం పురుషాయితే మమ పురః పశ్యేతి సన్నద్ధయా
తన్వ్యా తావదురోజయాపి సుచిరం విక్రమ్య రమ్యం తయా॥
శ్రాంత్యా వక్షసి మే నిపత్య చ పునస్సాపత్రపం సస్మితం
సాకూతం చ సమీక్షితం మృగదృశా యత్తత్కథం కథ్యతే॥

ఏవమనేకవిధవిహారైరాయామవతీం చ ప్రియామవతీం విరామవతీమాకలయ్య యావదేవ పునరహమేకవారమాలింగితుముద్యతోఽస్మి॥ తావదేవ॥

శ్లో॥ కరాభ్యామాకృష్య క్వణితవలయాభ్యాం సరభసం
సహాసజ్యాసైస్వైరం కుచకలశయోరుత్పులకయోః॥
గళ తాంచీదామ న్యలసుని సమారోప్య జఘనే
తయా బద్ధో గాఢం తదనుసుకృతీ।

ఇత్యర్ధోక్తై వయస్య సత్యమేవ సుకృతీభవాన్॥ యతః॥

శ్లో॥ పరిరంభకేళి పరిహాస భాషణై
ర్భృశమాదృతోఽపి పరమేతి నైవ యః॥

సవధూజనోపియతతేయదిస్వాయం
గ్రహణాయతత్పురుషపుణ్యగౌరవమ్॥

సనిశ్వాసంకింబ్రవీషి ॥ క్వమమతాదృశంసుఖమితి॥ కస్తర్హి॥కిం
బ్రవీషి॥ సుకృతికాంచనపటఇతి॥ తత స్తతః॥ కింబ్రవీషి॥ తతశ్చ॥

ప॥ ప్రభాతప్రాయేయం రజని రజనిప్రాగ్గురుజన
ప్రబోధాద్గంతవ్యం విసృజవిసృజేతిద్రుతగతిః॥
పటాంతాల్లగ్నంమాంపరిధుతవతి పద్మనయనా
ప్రయాతాపశ్యంతీ వివలితముఖేందుఃప్రతిపదమ్॥

తదాప్రభృతి॥

ప॥ అత్రాకారితమత్రచుంబిత మిహాశ్లిష్టంచహృష్టంపున
స్తన్వంగ్యాత్రవిసృష్టమత్రశయితం చాత్రైవసంభాషితమ్॥
ఇత్థంకుంజగృహేషు తాంతసుమన స్తల్పేషువాపీతటే
క్రీడాసైకతకేషుచప్రతిపదం భ్రామ్యామితామ్యామిచ॥

ఇతిపరిత్వా॥ మయూరకకింబ్రవీషి ॥ నక్తందివమపితయాతవకి
మంకమారూఢయాభవితవ్యమ్ ॥ ప్రయాతాచేదిదానీంనక్తమాగమి
ష్యతి ॥ కిమేతావతా ॥ ఇతి ॥ ఏవమేతత్॥

ప॥ అతనుతాప మపాస్యనిశి ప్రభా
కరకళత్ర మసౌ ముకుళస్తనీమ్॥
కమలినీ మచిరాతిదలహంసకో
రమయతీతి వయస్య కి మద్భుతమ్॥

కింబ్రవీషి ॥ యదితావదనేహసం ప్రసూనసమాగణోమాగణా
నానుపసంహరతి ॥ తతశ్శుభోదకోభవిష్యతివానవేతి॥ మయూర
కకింబ్రవీషి ॥ ప్రమదవనపాలికాంమరాళి కామాహూయకలహంస
కస్యైశిశిరోపచారంకారయేతి ॥ స్మరణమభినీయ॥ స్వగతమ్॥ ప్రియా
ప్రస్థానవృత్తాంతాధిగమాయ ప్రేషితావనపాలికా మరాళికా॥
ప్రకాశమ్॥ క్వేదానీంమరాళికా ॥ కలహంసక కింబ్రవీషి॥ వయస్య
మరాళికానామగ్రహణేనస్మృత్వాకథయామి ॥ సాఖల్వితరిపూర్వ

స్మిన్నేవముహూర్తేవయస్యమేవ సుచిరమితస్తతోన్విష్యాన్విష్య నవలోక్యక్వాపి మత్సకాశమాగత్య అనేకకలహంసకతవప్రియసఖో ముకుందస్సుచిరమన్విష్టోపినదృష్టః॥ తదాగతేత్వస్మిన్నిదంతస్యకరేసమర్పణీయమితిస్వకరకుసుమపుటికాంతరాదుద్ధృత్య పత్రికాయుగళంమదుపకంఠే నిక్షిప్యమయాపునరయిత్వమేవ తదాగమనపర్యంతంస్థిత్వాగచ్ఛేతి ముహుర్ముహురుదీరితాపి నను తావదహం రాజవల్లభేనమందారేణపురాద్బహిరద్యనక్తం కాళికాయాబల్యుత్సవంకారయతాకుసుమానయనాయాదిష్టాస్మి। తత్క్షణమపివిలంబితుంబిభేమీత్యుక్త్వాగతవతీ॥ ఇతిసహర్షమ్॥ స్వగతమ్॥

ప॥ విజహాతివక్రిమాణం విధిరధునా తావదీషదివ।
శుభసూచకాన్యమూని శ్రూయంతేకతిచిదక్షరాణియతః॥

కించ॥ ప॥ అద్యోత్సవదినేనూనం కన్యకాపత్యవత్సలః।
ప్రస్థాపయతిమందారోభర్తృగేహంనమంజరీమ్॥

తతస్తత్రైవకాళికాయతనోద్యానే ప్రియతమాపూరయిష్యతి మనోరథమితితర్కయామి॥ ప్రకాశమ్॥ సఖేపికాంతావదుపనయ పత్రికామ్॥ కింబ్రవీషి॥ ఇదంగృహ్యతామితి॥ కథమిదంప్రియాకబరీభరపరిమిళితంకేతకీదళమేవ। తదేవనిరీక్ష్య॥

ప॥ ప్రియావియోగవిధురం మమేవాకృతినస్తవ।
పరిమ్లానమభూదంగంకైతకచ్ఛదతత్కథమ్॥ అథవా॥

ప॥ ఆసీయ సస్మితముఖీభి రలంసఖీభి।
సద్ధోపిముగ్ధఇవ వేణికయానతాంగ్యాః
హేకైతకచ్ఛదత యౌవనశాలికంత్యాః।
భుక్తస్త్వమేవసుకృతీపునరేవనాహమ్॥

సఖేకింబ్రవీషి॥ వాచయేతి॥ ప్రాకృతమాశ్రిత్యవాచయతి॥ సోంధిమహాభాఅంస॥ ఎసాగంధమి మదభాఇణీ పఅిభవణం సంపదం॥ భాయా॥ స్వస్తిమహాభాగస్య। ఏషాగచ్ఛామిమందభాగినీపతిభవనం సాంప్రతమ్॥ సాస్రమ్। వయస్యతతఃపరంనశక్నోమివాచయితుమ్॥

ప॥ కంపః పాణౌః శ్లథయతి బలాల్లోలతకీబహారమేత
చ్ఛక్షుంబారమ్పంస్థగయతితతో నైవబధ్నాతిలక్ష్యమ్॥
చేతో వ్రీహాప్రసరకలుషం బుద్ధ్యలేనాపికించి
జ్జాతంశూన్యం శివశివజగత్సృష్టితేం ప్రియామే॥
తత స్త్వమేవవాచయ॥ కింవాచయసి॥

ప॥ ఓహూరఇంతిపరేమ పిఅహూంసంజాడుళ్లోతుమహాపెహూపి।
సోహూరఇవావఅంగె అంతాణి హారఇ తుఇసహాళంగి॥

అ ణిం అ

ప॥ సీసుమికసుజపాసే సదవారే ణాహం వింణవేమి తుమం।
కదుఅమఇసిణేహం మాణిఅకాఅం విణోండదటు హీహూహీ॥
ఛాయా॥ అపహరతీతిపతిర్మాం ప్రియమాప్యాకుల స్త్వంభవ।
సహరతి లావణ్యగమాత్మానం త్వయికథాలగ్నమ్॥

అన్యచ్చ॥

శీర్షే కృత్వా పాణీవతనాతం నాథవిజ్ఞాపయామిత్వామ్। కృత్వా మయిస్నేహంమానిజకార్యే సిద్ధయోభవ॥ ఇతిసోచ్ఛ్వాసమ్॥

ప॥ అతిసాహసమారూఢ మియత్రైవప్రియేత్వయా।
అసావిదమపిశ్రుత్వాహంత ప్రాణిమికర్కశః॥

వయస్య కింబ్రూథః॥ సఖే సర్వథా నాస్మి కదినేతస్యాః ప్రస్థానం భవతి పరంతు శ్వశురకుల మాకులయితుంతత్ప్రతిహతకేన కేవలంవిచేష్టమానేనభవితవ్యమ్॥ తథాహి॥

ప॥ వృష్ట్వా స్నేహం స్పృష్టా రుచిస్సువసనే దపాదివానాదరః
సాంతోవ్యక్తాంకుటిలోక్త యఃప్రియసుహృద్భ్వా వేపసాసూయతా॥
ప్రాప్తేషూత్సవవాసరేషుచపున స్సద్యఃప్రయాణోద్యమః
తజ్జామాతృపదాంకితోనకురుతేకిన్నామదుశ్చేష్టితమ్॥

ఇతి ॥ ప్రకృతిరేషేయం మహార్ఘాణామ్ ॥ యత్పుస్తులేఖప్రతీపాచరణమ్ ॥ కిం బ్రవీషి ॥ ఇమాం పత్త్రికాం శ్రోతుం వయస్య ఇతి ॥ సాశంకమ్ ॥ సఖే విభేమి శ్రోతుమ్ ॥ పునస్సధైర్యమ్ ॥ కిమితోఽప్యతిదారుణం భవిష్యతి ॥ వాచయ వాచయ । కిం వాచయసి ॥ స్వస్తి సమస్తవిలాసి (నీ) జనమస్తకమణిస్తోమనీరాజితచరణనఖమండలాయ । విటమండలాఖండలాయ, యువతీజనహృదయానందకందాయ, ముకుందాయ, అయి సాదరమిదమాకలనీయం వయస్యస్య వచనం బాలమిత్రస్య పీఠిహాత్రస్య॥

శ॥ మాద్రక్షీత్త్వాం ప్రియతమేతిక్రుధాపి పాదం
ప్రాగేవ సా పునరుపైతి గృహాక్షప్రవేశాత్ ॥
మాం భారతీమమృషేతి చ జాతు శంకా
జ్యోతిర్విదాం వ్యభిచరంతి గిరోఽపి తార్థాః ॥

తత్కించిదేవ కాలం సోఢవ్యో విరహసంతాపః ॥ ఇతి పఠిత్వా ॥ సోయమాగంతుమేవ కిల మహోత్సవమప్యపాకృత్య పత్యా త్రామాదాయ ప్రాతర్గతమ్ ॥ కిం బ్రవీషి ॥ వయస్య మామైవమ్ ॥ న ఖలు దైవజ్ఞా మృషావాదినో భవంతి ॥ తదా ప్రదోషం ప్రతిపాలనీయమేవేతి ॥ కిమేతదితి వక్తవ్యమ్ ॥ ప్రతిపాల్యత ఏవ యావత్ప్రాణధారణమ్ ॥ కిం బ్రూథః కిం నామ కరణీయమకారణవైరిణా దైవేనాత్రిత్వమపి అతిదారుణమస్మాసు దర్శితమ్ ॥ అత్ర భవితవ్యతైవ భగవతీ ప్రభవతి ॥ భవతు కశ్చన కథాప్రసంగః ప్రస్తూయతాం దివసశేషమతివాహయితుమ్ ॥ ఇతరేతరమాలోక్య ॥ కిం బ్రూథః ॥ కిమప్రస్తుతేన అన్యథాప్రస్తావేన యదేవ తావదాకర్ణయితుం అనయోరతి కుతూహలాదద్భుతజలధినిమగ్నమంతఃకరణమ్ ॥ తదేవ మంజరీసమాగమసంవిధానమానుపూర్వేణ కథయతు వయస్య ఇతి ॥ కించిన్ముఖమవనమయ్య । కిమనేన కథితేన వా అకథితేన వా విఫలమనోరథేన ॥ తథాపి ప్రియసహచరయోరనురోధో న ప్రత్యాఖ్యానమర్హతీతి కథయామి తావదాకర్ణయతామ్ ॥ వయస్యౌ కిం బ్రూథః ॥ ఇమావవహితౌ స్వ ఇతి ॥

అస్తికిలసమస్తసురమస్తకమణిస్తబకపాళీ దీపాళీనీరాజితచరణనఖస్య, చరణానతచతుర్ముఖస్య భగవతః భాగవతహృదయమందిరాభరణస్య శ్రీమదిందిరారమణస్య, నిరంతరతరంగదభంగురోత్సవనటనరంగం, నిఖిలనగరోత్తమాంగం, నిశాకరపుష్కరిణీపరిష్కృతోత్సంగం, కవేరకన్యకాకృతపరిష్వంగం, కనకగోపురోత్తుంగం, వందనమాలికావలదనేకభృంగం, వందారుజనపాపభంగం, వైజయంతికాచుంబితగగనగంగం. గగనగంగాజలధౌతసౌధశృంగం, శృంగాటకనటత్కిశోరీక్రీడాకురంగం, కురంగలోచనాపాంగతరంగితానంగం, అనంగమదచటులవారకాంతావశీకృతభుజంగం, జంగమగాంగేయగిరిగురుశతాంగం, శతాంగకరచరణపరిచరణపరిణతమాతంగం, మాతంగమదజలసిక్తరథ్యాచలజ్జవనతురంగం, తురంగఖురగళితమణికుట్టిమసముత్థితపరాగపరంపరాపిహితపతంగం, పతంగమణిమంటపమండనాయమానశుకశారికాక్రియమాణహరికథాప్రసంగం, సంగతసకలనిగమహృదయాంతరంగం శ్రీరంగమ్ ॥ కిం బ్రూథః ॥ అస్య సకృదవలోకిత మధ్యాసితంచ॥

ప॥ సహ్యక్ష్మాధరణిప్రరూఢశిఖరప్రాలంబమానోల్లసత్
కావేరీపరివాహరశ్మియుగళీపర్యంతపర్యంకికా॥
మన్యేరంగపురీతియత్రభగవాన్వాతూలతూలాంచితే
తల్పేకల్పితకౌతుకఃకమలయాడోలాసుఖంఢౌకతే॥ కించ॥

ప॥ వియన్మహానీలతలే విశాలేప్రసక్తమస్యాఃప్రతిబింబమేవ।
ప్రాణప్రతిష్ఠావిధివావిధాతా శక్రస్యచక్రేకిలరాజధానీమ్॥

అపిచ॥

ప॥ తటిత్సుతస్విమవతఃశిలాసు చిరంజలావాసజిహాసయేవ॥
అమూరివాన్వేష్టుమిమాంప్రవిష్టామన్యేఘనామత్తగజచ్ఛలేన॥

అన్యచ్చ॥

ప॥ మల్లికాకుసుమవాంఛయాకరేపిత్తమషీణతవత్తాంవిలాసినామ్।
భాజనానిపరిపూర్యసుస్త్రైర్వంచయంతి వనితాయుదాపథే॥

తత స్తతఇతి ॥ త్వత్కిల కదాచన కమలాహృదయకమలభృం
గరాజస్య రంగరాజస్య, చైత్రోత్సవావలోకనప్రసంగాద్వసంత
సంతానకప్రముఖైః ప్రియసఖైస్సహ శ్రీరంగనగరంగతః ॥ తత్రత్యై
స్తైరుత్సవై రమందకందళిత మానందమనుభవన్ కతిచనదినాన్యవై
షమ్ ॥ ఏకదాతె కలకలాయమాన కలకంఠకుల కంఠగర్జితప
థికజన నయనబాష్పధారాపూరపూరితసరణీషు, మధుమదచప
లమధుకరతరళవకుళగళిత మకరందధోరణీషు, చందనమరుదాం
దోళితలతాకుసుమ పరాగపుళినకబళితాసు (శబళితాసు) కుసుమా
పచయకుతుక సమాగతపౌరాంగనాచరణ సంక్రమణరణన్మణిమం
జుమంజీర మంజుళరవాకృష్టకలహంసధవళితాసు, క్రీడాకురంగకి
శోరకబళితమృదుల దూర్వాంకురాసు, వనదేవతాకరకలితబలి
కుసుమకోరకితశశికాంతమణివేదికాసు, కవేరజాతటవనవీథికాసు,
కదాప్యదృష్టపూర్వతయా నిసర్గరమణీయతయాచ తస్యోద్దేశ
స్యచిత్రీకృతహృదయః తత్రతత్రసంచరన్, చంచలాపుంజమివజ
లదావతీర్ణం, పంచబాణకరకలితమివ కాంచనలతావనపరిసం
చరం, కృతభూతలావతారమివ తారానికురుంబం, తరుణీకదంబ
మాలోకయమ్ ॥ కింబ్రూథః ॥ తత స్తతఇతి ॥ తతశ్చ ॥

ప॥ వదనపరిమళాశా వల్గదిందిందిరాళీ।
వలయశిఖిశిఖండచ్ఛత్రజాలాన్యధోధః ॥
యువతిజనకదంబే మంజరీతత్రదృష్టా।
నవకిసలయరేఖా మ[illegible]లేమంజరీవ ॥

తయాచ ॥

ప॥ కాళిందీపుళినేషు కేళివిహ[illegible]తశ్చైతోదకూలేచిరం
చిత్రంగోపవధూమయం [illegible]రచితంచేతోభువాయత్పురా ॥
తస్యాంగ్యామమదృక్ప్రథ[illegible]థసాదంతఃప్రవిశ్యక్షణా
త్సంసక్తంనిజకాం[illegible]కుం[illegible]మరసైఃకోపాదివక్షాళితమ్

మయూరక కింబ్రవీషి ॥ అపినామ తాదృశీరూపసంపత్తిః ॥ ఇతి॥ కలహంసక కింబ్రవీషి ॥ కథమన్యథాహ్యదయమవగాహతాంవయస్య స్య॥ ఇతి॥ అథకిమ్॥

ప॥ అమృతమయపయోనిధింవిరించౌ।
హరిణకిశోరదృశోముఖాపదేశాత్॥
కలయతి గళితోయఏకబిందు।
ర్జగతిబభూవసఏవనూనమిందుః॥ అపిచ॥

ప॥ కుంతాఃకుటిలదృగంతాదరంతానవకుందముకుళసామంతాః
నిశ్వస్య। చింతామమతుమురంతా॥ తథాపి॥
సంగ్రహేణకథయామి॥ హంతాతటిజేవవారితాతాంతా॥

కింబ్రూథఃతతఇతి॥ తతస్తతాసుయథాభిలషితంతత్రతత్రతల తాకుంజేషుకుసుమాపచయంకుర్వతీషు స్వయమేకైవసామంజరీమదన కుంజరీవతతఇతశ్చరంతీ క్వచన మాకందలతామండిరద్వారవేదికామ ధివసలిమయికించిదివవలిత వివృత్తవదనామదనావేశతరంగితాన్య హాంగానివ్యాపారయతిస్మ॥ తథాహి॥

ప॥ స్వచ్ఛందమే (వ) త్యమయినప్రసృతానికామం
స్వావాసఏవనివృతంనపునఃస్థితాని॥
లక్ష్యాంతరేపిచనలబ్ధపదానితస్యాః
పారిప్లవానిపథికేవలమీక్షితాని॥ కించ॥

ప॥ అన్యాసుతాసుకుసుమాన్యపచిన్వతీషు॥
కుంజేషు మంజు మదకుంజరగామినీషు॥
సామంజరీ మమతు సామిమిలోకనేన
చేతోమదీయజలజన్మహరందేకమేవ॥కింబహునా॥

ప॥ పాదాభ్యాముపమర్ద్ధ (ర్ధ్య) మూరుయుగళీయంత్రేణనిష్పీడితం।
మధ్యేనాకృ(నృ)తమూర్తినామృగదృశోనాభౌబలాన్మజ్జితమ్॥
వ్యాకృష్యత్రివళీషు రోమలతయావక్షోజశైలాగ్రయోః
క్షిప్త్వంవీక్షితసాయకైర్మమమనోవిద్ధంచబద్ధంకయా॥

కింబ్రవీషి॥

శ్లో॥ అనీశంకచభారబంధనగృహం దాస్యామృతాంభోనిధా
స్నాతం సంతతపట్టిపట్టేనపిహితం నేత్రోత్పలాలంకృతమ్॥
చేతో మే విని వేశ్య చిత్తజనుషా వక్షోజసింహాసనే।
సామ్రాజ్యేపునరభ్యషేచి హసితజ్యోత్స్నా ఎన్నృత్తైస్సుభ్రువః॥

కింబ్రూషః ॥ స్థానేఖలుమనోజన్మనో జనకసమారాధనానుకోశం॥ ఇతి॥ వయస్యాయామైవమ్॥ అనియతమనంగహతకస్యసౌపదేశమ్। యతస్తైనైవపునః॥

శ్లో॥ అపచితకుసుమాభిస్తాభిరాళిభిరేషా।
కథమపిప్రరమారొత్ప్రస్థితాయావదేవ॥
శివశివసుమతావచ్చిత్తజేనాశుచిత్తం।
ప్రమథితమివదీనాంచూర్ణితం ఘూర్ణితంచ॥

వయస్యాకింబ్రూషః ॥ (అవ్యవస్థితచిత్తస్య ప్రసాదోపిభయంకరః) ఇతి ॥ సత్యమేవసంవృత్తమ్ ॥ ఇతి ॥ తతశ్చాంతరాంతరా సవ్యాజవివళితవదనాం సుముఖీమారాదివ అనుసరన్ తదాగారం ప్రాప్తోస్మి॥

శ్లో॥ తదిందజాలముత్ఫుల్లం సముదంచయసంగజః।
ప్రవిశ్యాపదేశాంతాం యస్మై పాత్రవేశయన్మనః॥

అతిశయాదఖిలసకలావయవసంధిబంధం, అజ్ఞాతకైతవకథాబంధం, సింహమివబలాశయం, జలధిమివపయోవాహం, జనదకాలమివఘనసంఘీకృతనాంబరం, ప్రళయానలమివ ప్రదగ్ధకామ్యావళిం, హరమివహుతాశనారుణలోచనం, నారాయణమివభక్తానుకూలవ్యాపారం, శేషమివోగ్రదర్వీకరం, గరుడమివాధిగతమహాసనం, కృష్ణమివక్షాళితకంసమాలిన్యం, రామమివసూరిచమథనం, భీమసేనమివదళితకీచకశతం, శక్రమివపాకశాసనం, మత్తమాతంగమివకరపిష్టనాగరం, వ్యాకరణమివవిదితస్వరవ్యంజనక్రియం, వైశేషికమివద్రవ్య గుణక్రియా విశేషతత్సమవాయాభిజ్ఞం, మీమాంసక

మివ అర్థభావనాస్వరూపజ్ఞం, సుకవిమివ విజ్ఞాతశిఖరిణీభేదం, పం డితమివ పరిచిత సకలరసపరిపాకం కమపి కజ్జలమేచకం పాచక మపశ్యమ్॥ సచవసంతకముఖేన పృష్టః స్వభావస(త)రళతయా తస్యా స్సకలమపి నామకులశీలాదికమకథయత్ ॥ యథాకిల॥ యేయమస్మ త్స్వామినో వల్లభస్య సుహృన్మాధవస్య కళత్రం మంజరీనామ మం దారస్యనందినీ । ఇయమద్య శ్వోవా బంధుకులదిదృక్షయా నవీననగరం గమిష్యతి॥ యత్ర పితుర్మందారస్య మందిరమితి ॥ వయస్యౌ కింబ్రూ థః॥ అహో పరమార్థవాదితా పాచకస్య॥ తత స్తత ఇతి॥ తతః కతిప యదినాంతర ఏవ సా నవీననగరమిదమాగతా॥ పశ్చాదహమపి। అత్ర చ మయా వత్స్యామపి అపక్షపాతం దర్శితదర్పకందర్పా తత్ర భ వత్యా జటావత్యా విదితతదభిప్రాయయా పరమకారుణికయా స్వ యమేవ తీర్థయాత్రాప్రసంగేన కాళిందీతీర బృందావనే వి జ్ఞాత పూర్వాం మాముపగమ్య కృతప్రణామ మాశీర్భిరభినంద్య వ త్సముకుందకథం కందర్పసుందరకలయా కందళితవతా నావిందా వివతానవంకిమేతదధ్వశ్రమాద్భవేదాహోస్విదిష్టబంధువియో గాత్ త్రిలంవా మదనదుశ్చేష్టితా దిత్యసకృదనుబధ్యానుయుక్తోహం మనస్యేవ కింమామియముపహాసితుం, కిమవధీరయితుం, కింవానిగ్ర హీతుం, కింవానుగృహీతుం, పృచ్ఛతి కిమస్యైసంవరణీయంవివరణీ యంవేతి క్షణంవిచింత్య పునరేవ కుతో మహానుభావానామనుగ్ర హాదన్యత్రాభి నివేశోభవేదితికృత్వా ధ్యవసాయస్యానుపూర్వ్యంభగ వత్యై మదనవేదనామన్వవేదయమ్॥ వయస్యౌ కింబ్రూథః॥ సఖే సమ్య గధ్యవసితమ్ ॥ తత స్తత ఇతి ॥ సా చ తదాకర్ణ్య వత్స ఏవం మయా వత్స యాపిబాల్యాత్ప్రభృతి మందారలాలితయా (మదంకపాలితయా) మంజర్యాప్యభిధాయ సప్రార్థనం త్వత్సకాశం ప్రతిప్రహితాస్మి॥ శృణుతస్యాస్సమవస్థానమ్॥

ప॥ సూతేబాలరసాలపల్లవతతిశ్వాసాహతామర్మరం
పాణిస్పర్శనశోషితాస్సుమనసోభ్రశ్యంతివృంతైస్సమమ్।

ప్రమ్లాయంతి దృగంతవాంతసలిలైర్గాఢం హంత దూర్వాంకురాః।
దావస్పృష్టమిహాద్య నిష్కుటవనం తన్వ్యా యదరీదృశ్యతే॥
తద్భద్ర ద్రవ్యోపేక్షణీయా బలవదస్వాస్థ్యా బాలేత్యభిహితవతీ తాం చ భగవతీమ్ ॥ అయమహం ప్రియాయాః స్సహజానురాగతరంగితైరపాంగైరేవ ప్రథమం క్రయవిక్రయార్హాం దశామాసాదితోఽస్మి॥ విశేషతశ్చాత్రభవత్యాః ప్రసాదేన ॥ తద్యథాభిలషితం నియోజయేత్యవోచమ్॥ కింబ్రూథః॥ సాంప్రతం భగవత్యాం న్యస్తభారోఽసి ॥ తతస్తత ఇతి॥ తతస్సా భగవతీ దీర్ఘం నిశ్వస్య॥

ప॥ రూపలావణ్యసౌందర్యసంపదా సమయోర్ద్వయోః।
ప్రేమ్ణా చ యువయోర్హంత పరిపంథీ వృథా విధిః॥

తదమునా నిష్కారణవైరిణా విహన్యమానో మత్ప్రయత్నః కథం శుభోదర్కో భవిష్యతి ॥ అథవా త్రిలోకవిజయినో మనోభవస్య కథం వ్యవసితం నామ విఘటయతు కుటిలో విధిః ॥ భవతు సమయమన్విష్య యోజయామీత్యుక్త్వా గతవతీ భగవతీ జటావతీ ॥ తత్ప్రభృతి తయా కృతో బహువిధోఽపి ప్రయత్నః మదీయదుర్విధివిపాకాదేవ ప్రతిహతః ॥ హ్యస్తు పునర్మందారనందనారామే సామే భగవత్యాః జటావత్యాః ప్రసాదాన్మంజరీ ప్రియతమాకరతలలగ్నేవ ॥ కింబ్రూథః ॥ చిరాయ ఫలితం ప్రియసఖస్య మనోరథేనేతి ॥ సనిశ్వాసమ్॥ సఖే నహి ॥ కింతు ఫలోన్ముఖ ఏవ భగ్నః ॥ కింబ్రూథః ॥ కథం కథమితి సవిషాదమ్॥

ప॥ కుంజే కోమలశాద్వలే మృదుపదం ద్రాగర్పితం వా న వా।
కించిచ్చాటుచమత్కృతం చ వచనం కిం వ్యాహృతం వా న వా॥
సాకూతప్రణయం చ సామినయనం వ్యాపారితం వా న వా।
తన్వ్యా హంత తదంతరే విధివశాత్తస్యాః ప్రబుద్ధః పతిః॥

అద్యతనస్తు వృత్తాంతః ప్రియవయస్యయోర్విదిత ఏవాస్తి॥ కింబ్రూథః॥ భవతు కిమేతావతా । అస్మాకం దినే భవిష్యతి తే మనోరథ ఇతి ॥ విషా

స్వసూనశాఖైవఫలతియస్మాత్ ప్రియతమాపత్ర్యాసమంప్రస్థితా।కిం
బ్రూథః ॥ అపినామవిస్మృతంవీణిహో శ్రోత్రేప్రేషితంపత్రమ్॥ దిశోవ
లోక్యవిస్మృతప్రాయమేవ ॥ యదేవంప్రదోషసమయోఽప్యుపనతః॥
తథాహి॥

శ్లో॥ ప్రాగైంద్రీమనుచుంబ్య(వి_స్తృత)విస్మితముఖీపూం మోదినీంపద్మినీం
కృత్వాసౌవరిరంభసంభ్రమపరిశ్రాంతాంచవారశ్రియమ్।
సంరక్తోహిమభానురద్యచసమాశ్లిష్యత్యహోరాగిణీం॥
కాశ్మీరోపలసత్పయోధరభరాంకాంత్యాకాంవారుణీమ్॥

కించ॥ పు॥ పుణరారశ్మిజాలేషుప్రసక్తేష్వస్తావలంబనమ్॥
బింబమంబురుహాంనేతురంబరాదివలంబతే॥అపిచ॥

పు॥ జగదివ బహుశీతపాభితప్తం।
జనయితుమద్య(కలయితుమద్య)జలావసేకశీతమ్॥
కటిధృతరవిశాతకుంభకుంభా।
ప్రవిశతిపశ్చిమవారిధిందినశ్రీః॥ కించ॥

పు॥ పతతిరవిరపూర్వవారిరాశౌ।
హృదిపథికస్యయదాత్మభూహుతాశః॥
ప్రసరతినితరాంతమఃప్రరోహః(సమూహః)
ప్రతిపదమస్యయథామనోవిమోహః॥

కింబ్రూథః॥

శ్లో॥ అభిభూయసతామవస్థితింజడజేషుప్రతిపాద్యచశ్రియమ్॥
జగతీపరితాపకృతర్థం జలధౌనావపతేదసౌరవిః
ఇతి॥ అన్యతోవలోక్యసకరుణమ్ ॥ హంతహంత॥
శ్లో॥ చరమాచలపరభాగంగచ్ఛతియావజ్జగచ్చక్షుః॥
తావత్తావజ్జీవశోకాదూనావన్యోన్యమాశ్రితాదూరమ్॥

పునర్విలోక్య॥ కథమితఏవాభిగచ్ఛతిభగవతీజటావతీ॥ సప్రశ్రయమ్ భగవతి ఇత ఇతః॥ కించిదుత్థాయ భగవతిప్రణమ్యాసే భుజంగశేఖరేణ॥ కింబ్రవీషి ॥ వత్సచిరాదేవాభిమతంలభస్వేతి॥ సనిర్వేదమ్॥ కథంమమాప్యభిమతలాభః ॥ కింబ్రవీషి ॥ అద్యైవోపనతమిత్యవధార్యతామ్॥ ఇతి సహర్షమ్॥ కథంకథమివ ॥ కింబ్రవీషి ॥ అద్యాపభ్రాత్పునరాగతామంజరీతి ॥ వయస్యాకింబ్రూథః॥ అపిబాహూన్యతవాదితాపురోహితపుత్రస్యేతి ॥ కథంనావద్యోవ్యధిదర్శే దశవధి తాభవేత్॥ సస్పృహంస్వగతమ్॥

౧ ప॥ అంతర్మనోజదహనోష్మశిఖావలీఢ।
శ్వాసోపరోధపరిపాండులసత్కపోలమ్॥
మత్స్నేక్షణక్షణభవన్నవకాంతిపూరం।
ద్రక్ష్యామితద్వదనవారిరుహంకదాహమ్॥

ప్రకాశమ్ ॥ వయస్యాకింబ్రూథః ॥ భగవతి కింపత్త్రైపపునరానీతేతి॥ భగవతికింబ్రవీషి॥ సహినహీతి॥ సప్రమోదమ్॥ స్వగతమ్॥ తర్హిఫలితప్రాయఏవమనోరథః ॥ ప్రకాశమ్ ॥ తర్హికథమాగతాప్రియతమా ॥ కింబ్రవీషి ॥ శృణుయావదేవైనామాదాయక్రోశమాత్రంగతో మాధవస్తావదేవ తత్తాతేనమలయేన ప్రేషితంపత్రముపనీతమితి ॥ కిమితి ప్రేషితమ్ ॥ కింబ్రవీషి ॥ ఇదానీంరాజకార్యోపద్రవాచ్ఛ్రీరంగనగరీం విహాయమధురాంగతాఃస్మః ॥ తదవశ్యంసామంజరీకతిచనమాసాంస్తత్రైవమాత్యభవనేస్థాతు మర్హతి ॥ త్వంతావదేతత్పత్రికావలోకనాత్పరం నక్షణమపివిలంబితుమర్హసీతి । వయస్యాకింబ్రూథః ॥ వయస్యతవదిష్ట్యాప్రసన్నాః కులదేవతాఇతి॥ సోత్సుకమ్ ॥ తత స్తతః ॥ కింబ్రవీషి॥ తతస్తాంమంజరీంతత్సోదరంస్వఛ్ఛగుచ్ఛంచపునర్నివృత్యతేనపత్రికానైతాసద్వితీయఃప్రస్థితో మాధవః ॥ ఇతి ॥ సవిస్మయానందమ్॥

ప॥ హంతతపత్యపదేశేనమృత్యునాహారితేక్షణా॥
కళాచాంద్రీవత్తమసావిముక్తాసహసాకథమ్॥

క్వేదానీం ప్రేషయసి ॥ కింబ్రవీషి ॥ భద్ర భవద్విరహవిహ్వలాం,
అన్వపరిశ్రమఖిన్నాం మన్యమానో మందారో మందిరఎవమరా
ళికాద్వితీయాం మంజరీముపస్థాప్య సకలబంధుకులస్యమేతస్యాః కా
ళికామారాధయితుం బాహ్య ద్యానం గతఇతి ॥ అన్యదస్యాసుకూ
లం భగవత్యాః ప్రసాదేన ॥ క్షణమాత్రం విచింత్య ॥ భగవతీకలహం
సమయూరకౌ ప్రతి॥ కింబ్రవీషి॥ వత్సౌ యువయోరపి ఫలిష్యతిదిష్ట్యా
మనోరథః ॥ తదవశ్యం వ్యాప్రియేతామభిమతవిషయే ప్విత్॥ మయూ
రకకిం బ్రవీషి ॥ కలహంసకస్యకమలినీకరతలగతైవవర్తతే ॥ మమ
పరం మందభాగ్యస్య ప్రకృతిచపలా సౌదామినీ ప్రసీదతి । పునరపి ధ్యా
త్వా భగవతీ ॥ కింబ్రవీషి ॥ మయూరకపూర్వేద్యుర్జాగ్రతో గురు
జనాద్భీతా సౌదామినీ ప్రతినివృత్తా ॥ సఖిలు అస్యామపి రజన్యాం తథా
కరిష్యతీతి ॥ వయస్యాః కింబ్రూథః ॥ నఖలు విజ్ఞాయతే కథం వా భవిష్య
తీతి ॥ కథం భగవత్యా అపి వచనవిచికిత్సా॥ శ్రవణమభినీయ ॥ కథం పా
దశబ్ద ఇవ శ్రూయతే ॥ విలోక్య॥ సత్వరం కథం మరాళికా సమాపతతి॥
భగవతి కింబ్రవీషి ॥ భద్ర సాంప్రతమసహ్యవేదనయైవ వత్సయా ప్రేషి
తేయం భవిష్యతి ॥ ఇతి ॥ పునర్విలోక్య ॥ కథం ప్రత్యాసన్నైవ॥ కిం
బ్రవీషి ॥ కహం విళంబిఅది।

ప ॥ మహురసవిససింతమంగణేహిం కుసుమసరేణహదాఇ హంస
హీంఇ॥ ణిపలఇ మళఆణిళో హదాసో హరహరజీవిదససఅం కరేఇ॥
ఛాయా ॥ కథం విలంబ్యతే ॥ మధురసవిషసిక్తమార్గణైః కుసు
శరేణహతామయాం హంసఖ్యామ్॥ నిపతతి మలయానిలో హతాశో హ
రహరజీవితసంశయం కరోతి ॥ కింబహునా సంస్కృతమాశ్రిత్య॥
ప॥ సేచం సేచంతు హీనసలిలైర్లోచనే వీక్షితా సా।
స్వాదం స్వాదం హిమకర ఘుటీ స్తాం దశాం తే వదామి॥
శ్రోత్రే తే శశ్వన్మలయజదళైస్తా ప్రియ తాం వీజయిత్వా।
ప్రాణాస్తస్యాస్తవకరతలే తత్ర దేవగప్రమాణమ్॥

ఇతి ॥ భగవతి ॥ కింబ్రవీషి ॥ త్వర్యతాంత్వర్యతామ్॥ యావ దేవనోదయశిఖరిశిఖరమధిరోహతి తుషారకరఇతి ॥ ఏవమేతత్॥ కిమి రతిరోహితఏవసమయె సముపసర్పణీయాస్స్వైరిణ్యః ॥ సర్వ తోవిలోక్య॥

ప॥ ఆపూరితమిదంశ్యామతమసంతమసైరలమ్।
బ్రహ్మాండమండలంభాతిసకజ్జలకరండవత్ ॥

కలహంసక కింబ్రవీషి॥

ప॥ సర్వేధ్వాంతమిదంవదంతిజహతాధాసిద్ధాంతఏవంత్వసః।
స్వాధారేషుకరేషుపుష్కరమణిస్రస్తేషుమానంశనైః॥
అస్తాలంబతయాంబరేణ పతతాగ్రస్తేసమస్తేజగ।
త్యస్మింలతకరకందళైరథవిధో స్తత్తావదుత్తార్యతే॥
ఇతి॥ వయస్యసమ్యగుక్తమ్॥ మరాళికే కింబ్రవీషి ॥ దేవ॥

ప ॥ కదంపచదణసమీగణకోఇళాళీ।
కోళాహళాఉళమణామహాదావళాళీ॥
చదోదఏజఇపదెంఘణచదిఆవి।
ణూణంహావేలఅహాహాదావహాదాళదెంవ॥

తాతుమఃపరిసంజదు ॥ ౨ ॥ తువరింజదు ॥ ఛాయా ॥ దేవ॥

ప॥ కందర్పచందనసమీరణకోకిలాళీ।
కోలాహలాకులమనామమతావదాళీ॥
చంద్రోదయేయదిపతేద్యసచంద్రికాపి।
నూనంభవేదహాహాదావహాతాలతేవ॥

తస్మాత్త్వాంపరిష్వజతు॥ ౨॥ త్వర్యతామ్॥ సమసంస్కృతప్రా కృతబంధమ్ ॥ ఇతి ॥ అనేకకలహంసక, మయూరక, యువామపిభ గవత్యుపదేశక్రమేణాన్యాప్రియేత ఏమ్ ॥ ఇయంభగవతీమరాళికాచ మాంత్వరయతి ॥ కింబ్రూథః ॥ అథకిమ్ ॥ వయస్యసాధయసాధ యేతి॥ మరాళికేమందారసదనమార్గందర్శయ ॥ కింబ్రవీషి ॥ దేం

వక్షసోత్సవః ॥ ఛాయా ॥ దేవ ఇత ఇతః ॥ కతిచిత్పదాన్యతిక్రమ్య॥ కథంతుణ తేవమందారోద్యానమాగతోస్మి ॥ సవిస్మయమ్ ॥ కథము పనుప్తే తేచంద్రమసి చంద్రికాప్రసరః ॥ మరాళికే కింబ్రవీషి ॥ ణఖు చందఅపసరో ఏశో । కిందు ॥

ప॥ దెంవతుహదంసణావో తరుణింవహరిసణింభరిగిఎ॥
కదళిఇమదహాసో కుదళఅణదకద ళెంవమహు॥

తాపెంఖుపెంఖు॥ ఇమాఎ॥

ప॥ వాణీమహురసవేణీ వేణీమహుమంతమహుఅరంసేణీ।
ఖోణీవిసాలవోణీ ఎణీణఅణావి మఅణసరదూణీ॥

ఛాయా॥ నఖలుచంద్రికాప్రసరఏషః ॥ కింతు॥ దేవతవదర్శనాత్తరుణ్యాః హర్షసంభరాంగ్యాః । కందళితమందహాసకుందలతానందకంద ళేఇవమధు॥ తత్త్వశ్యపశ్య ॥ ఏతస్యాః॥

ప॥ వాణీమధురసవేణీ వేణీమధుమత్తమధుకరశ్రేణీ॥
శ్రోణివిశాలశ్రోణీ ఏణీనయనాపిమదనశరతూణీ॥ ఇతి॥

భగవతి కింబ్రవీషి ॥ ఎవమేతత్ ॥

ప॥ అముష్యాలావణ్యం మృదులమృదులానస్యవయవా ।
మనోలాల్యం ధాతుః (ల్యాద్ధాతుః) కఠినకరతాంమే విమృశతి (తః)॥
పదంచిత్తేధత్తే మతిరితిపురాపంకజభువా ।
ధ్రువంకల్యాణీయం కలితసుకృతైర్దేవరచితా॥

తదుపసర్పతు వత్స ఇతి॥ ఉపసృత్య॥ సచమత్కారమ్॥

ప॥ ప్రణమేత్ప్రవ తాయమానే కృష్ణభుజంగేన కోకదంపత్యోః॥
చకిత ఇవ చిత్రమేతత్పాశ్వేనతత్ యతిబహిర్గణంచంద్రః॥

కిరిచ

ప॥ కుచదుర్గరాజధాన్యోర్మధ్యే మార్గంమృగీదృశో మదనః।
కిముకృతనాభివాపీముపిరోమాళీతమాలవన రేఖామ్॥

మురాళీకేలజ్జయాకించిదివసంభ్రాంతాంమంజరీంప్రతికింబ్రవీషి॥

ప॥ ఓ నేహాసుముహీదూళీ వీళాపింసఘ్నూఇణిర్ఘుంతి।

జాసము హేంవిదఇవ కిదవా విముహీంక రేఇతుంమంతి॥

ఛా॥ ప అపనయ సుముఖి గూఢం ప్రవిడాంగి ర్వ్యసఘూలిసీం స్ఖడితి।

యాసమ్ముఖే [illegible] త్వామిః॥

ప్రియమే॥ కింబ్రవీషి॥ సహేఇమో మాఆఈ ముహఃహొ ఓ జడాఏ హందిం [illegible] హాగద్దో [illegible] దూళీ [illegible] పకుళీ [illegible]॥ ఛాయా॥ సఖి [illegible] దృష్టి [illegible] [illegible] ప్రకాశయ [illegible] త్తే [illegible] ప్రియే [illegible] ॥ కిం బ్రవీషి॥ [illegible] ఛాయా॥ [illegible] కేశ [illegible] ॥ భగవ కింబ్రవీషి॥ అశేషవస్త్ర [illegible] ॥ అ [illegible] యాభిలాషః॥ ఇతి॥ అపహాయ [illegible] ॥ ప్రియస [illegible] ॥ కింబ్రవీషి॥ [illegible] ॥ [illegible] ఇ॥ [illegible] ॥ భగ [illegible]॥

ప॥ [illegible]॥

[illegible]॥

ఇతి॥ ప్రియే కింబ్రవీషి॥ ఏది [illegible] ॥ ఛాయా॥ ఇదం [illegible] ॥ ఇతి అ.ఇ॥

ప॥ [illegible]

సంఘ [illegible]॥

ఆ [illegible] (భావకేబకే)

వంచ [illegible]॥

ప్రాచీమవలోక్య ॥ కథముదితమేవ విరహిజనప్రాణజగత్ప్రాణ
ఫణినాహారశిరోమణినా ॥ తథాహి ॥

ప॥ కలితమంబరమాకలయన్ కరై
ర్మృదితపంకజకోశపయోధరైః ।
వికసదుత్పలనేత్రవిలోకిత
స్సఖినిశాంసరసీకురుతేవిధుః ॥ కించ ॥

ప॥ ఆలోక్యచంద్రమసమభ్యుదితంసమంతా
దుద్వేలదూర్మిణిలస(మివత)తరలశాంబురాశేః ॥
విష్వక్ప్రసారిపరమాణుపరంపరేవ
జ్యోత్స్నాచ్ఛద్మనాజగదిదంధవళీకరోతి ॥

భగవతి ॥ కింబ్రవీషి ॥

ప॥ భాస్వత్కులాకరశశాంకచక్రకవర్తైరాకాశకాలాంబునా
ద్యుచూర్ణాంశవిశంసిపత్యోత్క్రమశాతి స్వభ్యాంజగత్యాన్నగాత్ ॥
యచ్ఛేందుస్ఫురసిద్ధసారదమహాబింబోస్తమాయోగతో
జాతంరూప్యరజోమయాపమయజగం(మయమయమిదం) జ్యో
త్స్నాచ్ఛంతచా(సమా)చక్షతే ॥

అహంమప్యేవంచకేనాయామి ॥

ప॥ సమయశబరోవ్యోమారణ్యేసుధాకరసన్మృగం
సువిహితసుధాపిండబద్ధప్రస్ఫురత్పుటలంపటి ।
కలయతికళంకాఖ్యాంధూమంనిపాత్యపునస్తత
కరతరమధురజ్యోత్స్నాచ్ఛద్మద్రవంమహితలభాజనే ॥

అపిచ ॥

ప॥ దష్ట్వాజగద్వపుషికాలభుజంగమేన
తత్రాంధకారమమహావిరభూద్విషంయత్ ॥
సంజాతలక్ష్మణితదిందుమణౌనిపీ(పీ)య
జ్యోత్స్నామయంపయసితంప్రతిపత్సుధాంశుః ॥

శ॥ ఆయతాగ్రసితరశ్మినిబద్ధం లాంఛనచ్ఛలమషీరసదిగ్ధమ్।
చంద్రకైతవమరుత్పటచక్రం క్రీడయోత్స్యజతి కింస్మరబాలః॥

కించ॥

శ॥ దిక్పూర్ణ్మితస్తిమిరచూర్ణవిశేషపూర్ణా
దుద్యత్ప్రదోషమయరంజకవిస్ఫులింగాత్॥
కాలేనపూర్వగిరిదుర్గజుషా ప్రయుక్తో
వృత్తోపలోవిధుమిషాత్పథికాన్హినస్తి॥

అథవానాయంచంద్రః॥

శ॥ శంబరారిరమృతంవిషగర్భం చంద్రబింబకపటాత్ప్రయునక్తి॥
యచ్చహిస్మితమభాసితమంతః ప్రోషితాన్దహతిదర్శనమాత్రాత్॥

అయేకింబ్రవీషి॥ సంచకహేంఇమమహాభాఓ। ణిసంగవైరీఖుఎసో విరహిజణంస॥ ఛాయా॥ సత్యంకథయతిమహాభాగః। నిసర్గవైరీఖలుఏషవిరహిజనస్య॥ ఇతి॥ మరాళికేకింబ్రవీషి॥ కహంసహావసీఅళోసదావఅదిచందమో॥ ఛాయా॥ కథంస్వభావశీతలఃసంతాపయతిచంద్రమాః॥ ఇతి॥ సత్యంతథాపి॥

శ॥ నేత్రమగ్నిమయమంగజశత్రో।
స్సంప్రతార్య సుచిరాన్నియతేన॥
దాహశక్తి ముపహృత్య తదీయాం
చంద్రమాదహతి నూనమయుక్తాన్॥

సవిమర్శమ్॥ హంతచిరాదప్యనేనకిలహతాస్మః॥ తదద్యప్రియాసహాయాదసంజాతభీతిరేనముపాలభే॥ చం।దం।పతి॥

ప॥ ఖండశస్తవ నికృన్తతి కాలో మండలం స్మృతస్య హిమాంశో॥
ఆర్జితస్య హననాత్ప్రథికానాం పాతకస్య దృశస్స హి దండః॥
అథవా త్వచ్చరితవిలోకనేన దుర్మనాయమానస్తపస్వితాతో నిత్య
ముపాలభ్యతే॥ తథాహి॥

ప॥ విప్రయోగిహననాయ వృథా మే జాతవానితి కథం జగరాత్రిస్త్వమ్॥
ఉద్యతోర్మికరతాడితవక్షాః క్రందతీత్వమదయోంబుధిరిందో॥
భగవతి కిం బ్రవీషి॥ మా మైవమ్। లోకానుగ్రహమాత్రతత్పరాః
ఖలు చంద్రమదనమందానిలాదయః॥ అతో నోపాలంభమర్హంతి॥

ప॥ కామానలేన మలయానిలశోభితేన
కామం కలాద ఇవ శీతకరః ప్రతాప్య॥
స్త్రీపుంసయోః ప్రణయపుటంకలితో ద్రవత్వం
సీత్వా ఘనః కనకసేకరసం కరోతి॥
ఇతి॥ సస్మితమ్॥ తర్హి నానుశయామి॥

ప॥ స్ఫురదింద్రవరానందధనా*దింఘటకరాంకురమ్।
బృందారకాంగనాంజీవాతుం వందే శివశిరోమణిమ్॥
శ్రవణమభినీయ॥ చంచూపుటీచంచచ్చంద్రచంద్రికానుభవి
రాజైశ్చకోరైః కింపఠంతి॥

ప॥ ముకుందమంజరీమేనాం ముదా త్వం శరదాం శతమ్॥
ఆనందయ యథా మంద మిందురిందీవరశ్రియమ్॥
భగవతి కిం బ్రవీషి॥ తథాస్త్వితి॥ సవినయమనుగృహీతోస్మి॥ పు
నః కిం బ్రవీషి॥ కిం తే భూయః ప్రియముపకరోమి॥ ఇతి॥ సప్రశ్రయానం
దమ్॥ కిమితోపి ప్రియమస్తి॥

---

* ప్రాణనాడీకరాంకురమితి పాఠో బాధః॥

ప॥ యశ్శ్రు[redacted]ర్త్రీశా స్తనుభృదిహానఃప్రస్థితోఽస్యాస్సభర్తా
యాతస్తాతో బహిరిహాపురాద్ధ్యంధుభిశ్శోచిత్సనాయ॥
ఆగత్యేయంభగవతి పునఃప్రీయసీ త్వత్ప్రసాదా
త్ప్రాణాలగ్నాకథయ కిమితోఽప్యస్తి భూయఃప్రియంనః॥

తథాపీదమస్తు భరతవాక్యమ్॥

ప॥ వర్షంతుకామంఘనవారివాహాః
గోబ్రాహ్మణేభ్యఃకుశలానిసంతు॥
హృష్యంతుసంతః సుకవిప్రబంధైః
క్షేమాంచశాస్యంతుఖిలోపసర్గాః॥

కవేర్వాక్యమ్॥

ప॥ ముకుందానందనామ్నాయం భాణోఽసపరికీర్తితః।
కమలాకమనఃకామంకల్లోలయతుమంగళమ్॥

ప॥ కృతింలసదలంకృతింరసవిదోబుధానేమమ
ప్రసన్నహృదయాదయాజలధయోబహూకుర్వతే॥
తదీయపదపద్మయోర్వయమయంప్రణామాంజలి
స్సరోజముకుళాకృతి శ్శిరసి సంతతం న్యస్యతే॥

ఇతిశ్రీమత్కౌండిన్యకులతిలక శ్రీమదుమాపతిసుధీ
తనయేన కాశీపతి కవినా విరచితో
ముకుందానందనామాయం మిశ్రభాణః
సచ్ఛాయస్సమజాయత॥